

GODINA U SLUŽBI ZDRAVLJA
Thalassotherapia
CRIKVENICA

*Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju
Primorsko-goranske županije*

IZABERI ZDRAVLJE
CHOOSE HEALTH

primorsko
županija **goranska**

Nakladnik
Thalassotherapia Crikvenica

Za nakladnika
Silvije Šegulja

Tekst
Andrea Car Avdagić
Danijela Ratković

Suradnici na tekstu
Dario Antić
Daniela Butorac
Damir Lončarić
Silvije Šegulja
Sanja Tomić

Urednik
Silvije Šegulja

Lektura i korektura
Andrea Car Avdagić

Prijevod
Adverbum d. o. o., Opatija

Fotografije
Thalassotherapia Crikvenica – arhiva
AD Studio, Crikvenica
Fotografska radnja Foto Ivančić, Crikvenica
Gradska knjižnica Crikvenica – arhiva
Mateo Jurčić Videography
Primorsko-goranska županija – arhiva
Turistička zajednica Grada Crikvenice – arhiva

Grafička obrada
Foxgrafika, Rijeka

Tisak
Tiskara Sušak, Rijeka

Naklada
1.000 primjeraka

„CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka pod brojem 140501004.“

ISBN 978-953-48254-0-2

THALASSOTHERAPIA CRIKVENICA

*Izaberi zdravlje
Choose Health*

Thalassotherapia Crikvenica
Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije

Crikvenica, 2018.

Uvodnik

Primorsko-goranska županija jako je puno učinila na razvoju i brendiranju zdravstvenog turizma kao jednog od najbrže rastućih sektora turističke ponude. Jedan od razloga sigurno je činjenica da se upravo na Kvarneru, u Opatiji i Crikvenici, još u 19-stoljeću počeo razvijati lječilišni turizam, tu je blizina i dobra prometna povezanost s velikim srednjeeuropskim gradovima ali i kvalitetna mreža zdravstvenih ustanova javnog i privatnog sektora. Zahvaljujući sprezi tradicije, klimatskih prednosti i aktualne ponude zdravstvenog turizma s bazom medicinskih klinika i usta-

nova, ali i na tragu naših strateških razvojnih dokumenata Turistička zajednica Kvarnera provodi projekt brendiranja zdravstvenog turizma pod nazivom Kvarner Health and Wellbeing.

Upravo je naša Županija prva u Republici Hrvatskoj pokrenula osnivanje Klastera zdravstvenog turizma Kvarnera u kojem su članice i sve županijske zdravstvene ustanove. To je prva asocijacija ove vrste na našim prostorima koju posebno odlikuje sinergija javnog i privatnog zdravstvenog sektora kao i uključenost akademske zajednice po čemu je ova naša udru-

ga, prerastavši nacionalne okvire, postala jedinstvena i prepoznatljiva na međunarodnoj razini. Želimo da turizam zdravlja bude ono po čemu će kvarnerska regija biti prepoznata. Potencijali naše regije, naša tradicija kao i kvaliteta zdravstvenih ustanovama, u prvom redu naših thalassoterapija u koje smo kao osnivač puno uložili i doveli ih do razine europskog standarda, dovodi Kvarner u poziciju da bude perjanice zdravstvenog i ljčilišnog turizma.

Često ističem da je tjedan dana boravka i odmora na Kvarneru, godina dana zdravlja i pri tom ne

pretjerujem. Dokaz tomu su brojni turisti koji nam se iz godine u godinu vraćaju i sve ih je više. Ova monografija, pripremljena u povodu velike, 50 obljetnice Thalassoterapije Crikvenica dokumentira jedno dugo, uspješno razdoblje razvoja ove ustanove, koja kvaliteti svojih usluga i odličnim kadrovima ne zaostaje za ustanovama sličnog tipa u bilo gdje u Europi.

Čestitam uredništvu i autorima na odlično odrađenom poslu, a svim djelatnicima Thalassoterapije ovu veliku i važnu obljetnicu!

Župan
Zlatko Komadina

Crikvenica — Češka Kolonia

Česká kolonie dětská v Crikvenici
u Rjeki, Chorvatsko.

Predgovor

T*halassotherapie* Crikvenica ove godine s ponosom obilježava vrijednu obljetnicu – pola stoljeća organizirane zdravstvene djelatnosti. Prilika je to da se još jednom s posebnom zahvalnošću sjetimo svih zaslužnih za nastanak i razvoj naše ustanove, definiramo planove za godine pred nama, ali i da zabilježimo njezinu najnoviju biografiju, čije početne retke upravo čitate.

Tiskani prvijenac iz 2009. i njegovo drugo izdanje iz 2011. godine sadrže najvažnije događaje, povijesne, društvene i gospodarske uvjete u kojima se ustanova razvijala, a poslužili su kao dobar temelj za nastanak ove monografije. Važno je i ovdje spomenuti činjenicu da priča crikveničke *Thalassoterapije* počinje zapravo još davne 1910. osnivanjem dječje Češke kolonije, koja je u desetljećima što slijede doživjela razne organizacijske

promjene. Odrasli su svoj talasoterapijski zavod dobili pedesetak godina kasnije u Hotelu *Therapia*. Zajednički se razvojni put nastavio 8. prosinca 1967. spajanjem Zavoda za talasoterapiju Crikvenica i Dječje bolnice za alergijske bolesti *Primorka* Crikvenica, a jedinstvena ustanova s djelovanjem kreće u siječnju 1968.

Ova knjiga daje kraći osvrt na sva prethodna razdoblja, nastojeći čim jasnije prikazati kako smo se kvantitativno i kvalitativno mijenjali i rasli te što je sve utjecalo na imidž i ugled naše bolnice. Poseban smo dio odlučili posvetiti suvremenoj *Thalassoterapiji*, današnjoj organizaciji i ponudi za korisnike naših usluga te najznačajnijim promjenama u posljednjih nekoliko godina. Vrijedni ljudski resursi, dobra organizacija i dugogodišnja suradnja s mnogobrojnim ustanovama, tvrtkama i pojedincima svakako

uvelike utječu na uspješnost poslovanja. Poseban doprinos razvoju daje konstantna podrška osnivača, Primorsko-goranske županije, koja ulaže znatna financijska sredstva u podizanje kvalitete uvjeta rada i ponude u bolnici.

Kako najkraće opisati današnju *Thalassoterapiju*? Specijalna smo bolnica za medicinsku rehabilitaciju bolesti dišnih organa i organa za kretanje, naš se liječnički tim sastoji od specijalista za djecu – pedijatra pulmologa, alergologa, kardiologa, fizijatra i nefrologa, a za odrasle fizijatra, kardiologa, otorinolaringologa, audiologa, pulmologa i dermatologa. Trenutno je stacionarno liječenje moguće u 120 bolesničkih postelja, i to 70 za fizikalnu rehabilitaciju odraslih ortopedskih bolesnika, a 50 za respiratornu rehabilitaciju djece iz cijele Hrvatske. Sve je važniji segment ponude i zdravstveni turizam, koji se nerijetko smatra jednom od najbrže rastućih grana turizma u svijetu te je jedna od važnijih smjernica razvoja bolnice, ali i Crikvenice koja je već u 19. stoljeću prepoznata kao destinacija zdravlja. Još uvijek u skladu s tradicijom maksimalno koristimo prirodne resurse kojima naša rivijera obiluje pa se tako, pri-

mjerice, čista morska voda iz uvala u neposrednoj blizini ustanove koristi u hidroterapiji, a vježbanje na svježem i zdravom morskom zraku je, zahvaljujući sjajnim klimatskim i mikroklimatskim uvjetima, moguće gotovo tijekom cijele godine.

Naša će glavna vizija i dalje biti usmjerena prema ostvarenju što boljih rezultata u liječenju i oporavku pacijenata te usvajanju i primjeni suvremenih medicinskih znanstvenih dostignuća i metoda. Cilj je svakako i postići prepoznatljivost bolnice kao nacionalne ustanove za respiratornu rehabilitaciju te rehabilitaciju ortopedskih pacijenata u smislu fizikalne i rehabilitacijske medicine. Naravno, njegovat će se sve ono što bolnicu čini posebnom, kao što je fizikalna rehabilitacija laringektomiranih osoba u bazenu ili činjenica da je riječ o pedijatrijskoj bolnici s nazivom *Bolnica prijatelj djece*, u kojoj je najmlađim pacijentima osigurana i redovita nastava. U skladu s nastojanjem da se prate trendovi, ali i olakša svakidašnjica sve većem broju predstavnika svih generacija, mnogo će se raditi i na prevenciji i liječenju pretilosti, najčešće uzrokovane manjkom fi-

zičke aktivnosti i nezdravim prehrambenim navikama.

Posebna će se pažnja i dalje posvećivati stalnom ulaganju u edukaciju i usavršavanje djelatnika, koji su svojevrsna osobna iskaznica ustanove. Naime, ljudski je faktor ipak nezamjenjiv, a svi djelatnici koji su u kontaktu s našim korisnicima sudjeluju u formiranju cjelokupnog dojma o bolnici. Svatko na svoj način, od medicinskog pa do nemedicinskog, tehničkog i ostalog stručnog osoblja, ima priliku učiniti nešto bolje i može utjecati na to da usluge budu na vrhunskoj razini, dostupnije i kvalitetnije, a korisnici zadovoljniji. Želja nam je da se naši pacijenti u svakom trenutku osjećaju sigurno, ugodno i dobrodošlo.

Vjerujem da će ova knjiga ispuniti svoju primarnu funkciju, a to je pružanje brojnih korisnih informacija i zanimljivih podataka, ali i biti trajan podsjetnik na važnost očuvanja zdravlja u životu svakoga pojedinca.

Na koncu, zahvaljujem svim suradnicima, djelatnicima, institucijama i pojedincima koji su nam pomogli u planiranju, prikupljanju materijala i realizaciji tiskanja knjige *Thalassotherapie Crikvenica – Izaberi zdravlje*.

Ravnatelj

Silvije Šegulja, dr. med.,
spec. pedijatar alergolog

Foreword

This year, Thalassotherapia Crikvenica proudly celebrates its 50th anniversary as a health institution. This is an opportunity to remember once again with gratitude all the people who were responsible for the establishment and development of our institution, to define plans for the upcoming years, and also to publish a new history, the first lines of which you are now reading.

The first edition of 2009 and the second of 2011, with an overview of the most important events and historical, social and economic circumstances in which the institution developed, have served as an excellent basis for this book. It is important to remember that the history of Thalassotherapia Crikvenica actually began as far back as 1910 with the establishment of the children's Czech Colony,

which in the decades that followed experienced various changes in its organisation. A thalassotherapeutic institute for adults was opened some fifty years later at the Hotel Therapia. A joint venture began on 8 December 1967 by merging the Crikvenica Thalassotherapy Institute and *Primorka* Children's Hospital for Allergies, and the joint institution entered into service in January 1968.

This book gives a short overview of all the previous periods, striving to show as clearly as possible how we changed and grew quantitatively and qualitatively, and also to point out everything that has affected the image and reputation of our hospital. We decided to dedicate a special part to the modern Thalassotherapia, the present-day organisation and offer for users of our services, and the most significant changes in recent

years. Valuable human resources, good organisation and many years of collaboration with numerous institutions, companies and individuals have definitely had a great impact on the success we have enjoyed. A special contribution to our development has been provided by the continuous support of Primorje-Gorski Kotar County, the founder of our institution, which has invested significant financial resources in raising the quality of working conditions and what the hospital has to offer.

How can the present-day Thalassotherapy be described in just a few words? We are a special hospital for the medical rehabilitation of the respiratory organs and locomotor system. Our medical team consists of doctors for children (a paediatric pulmonologist, allergist, cardiologist, physiatrist and nephrologist) as well as for adults (a physiatrist, cardiologist, otorhinolaryngologist, audiologist, pulmonologist and dermatologist). Inpatient care is provided in 120 beds, of which 70 are for the physical rehabilitation of adult orthopaedic patients, and 50 for the respiratory rehabilitation of children from all over Croatia. The health tourism segment is

becoming increasingly important. Considered by many as one of the fastest growing branches of tourism worldwide, health tourism is one of the most important areas in the development of the hospital but also of Crikvenica, a town that was recognised as a health destination as early as the 19th century. With respect to tradition, we still make maximum use of the natural resources that our Riviera abounds in. For example, clean seawater from a nearby cove is used in hydrotherapy, and thanks to the excellent climatic and microclimatic conditions, it is possible to exercise in the fresh, healthy sea air almost all the year round.

Our main vision is still aimed at achieving the best possible results in the treatment and recovery of patients, as well as the adoption and application of modern medical advances and techniques. Our goal is certainly also to achieve the recognition of the hospital as a national institution for respiratory rehabilitation and the rehabilitation of orthopaedic patients with regard to physical and rehabilitation medicine. Of course, we will continue to nurture everything that makes our hospital special,

such as the physical rehabilitation of laryngectomised patients in pools, or the fact that this is a *Children-friendly* paediatric hospital which provides regular school classes for its youngest patients. In line with efforts to keep up with trends but also to make everyday life easier for an increasing number of patients of all generations, we will also focus on preventing and treating obesity, which is most often caused by a lack of physical activity and unhealthy eating habits.

We will keep paying special attention to continuous investment in the education and professional training of our employees, who are in a way the institution's trademark. This is because the human factor is still irreplaceable, and all employees who are in contact with our users participate in creating the overall impression of the hospital. Everyone in their own way, from medical to non-medical, technical and other professional staff, have the opportunity to do something good and to contribute to improving the quality and availability of our services and the satisfaction of our users. Our wish is that our patients feel safe, comfortable and welcome at all times.

I am confident that this book will fulfil its primary function, which is to provide useful information and interesting data, but also to be a permanent reminder of the importance of preserving health in the life of every individual.

Finally, I would like to thank all the associates, employees, institutions and individuals who have assisted us in planning, collecting material, and publishing the book *Thalassotherapie Crikvenica – Choose Health*.

Director

Silvije Šegulja, MD,
spec. paediatrician allergist

Kazalo

1. Uvod	19
2. Razvojni put – od dječje kolonije do specijalne bolnice	21
2.1. Kronologija promjena u nazivu Ustanove	21
2.2. Češka kolonija	23
2.3. Zavod za talasoterapiju Crikvenica (1960 - 1967)	24
2.4. Jedinstvena <i>Thalassotherapie</i> – pola stoljeća vrijedne tradicije	25
2.5. Prijašnja medicinska djelatnost	27
2.5.1. Odjel za otorinolaringologiju	29
2.5.2. Odjel pedijatrije	31
2.5.3. Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju	33
2.5.4. Odjel za pulmologiju i internu medicinu	35
3. Suvremena <i>Thalassotherapie</i>	39
3.1. Kronologija kapitalnih ulaganja i investicijskog održavanja objekata <i>Thalassoterapije</i> od početaka do danas	39
3.2. Osnovne značajke poslovanja	46
3.3. Zdravstvene djelatnosti – nova organizacija	48
3.3.1. Ustroj i djelatnost	48

3.3.2. Stručna osposobljenost	49
3.3.3. Fizikalni odjel	51
3.3.4. Odjel respiratorne rehabilitacije djece	53
3.3.5. Specijalističko-konzilijarni odjel (SKZ)	57
Odsjek bolničke dijagnostike	60
Odsjek inhalatorij	62
Odsjek fizikalne terapije	64
3.4. Suradnja s udrugom laringektomiranih	67
3.5. Humanitarni rad <i>Thalassoterapije</i> Crikvenica	69
3.6. Medicinski rehabilitacijski centar	69
3.7. <i>Thalassoterapia</i> Crikvenica kao nastavna baza	71
3.8. Zdravstveni turizam i promotivne aktivnosti	73
3.9. Naša iskustva i rezultati u liječenju	76
4. Za kraj...	79
5. Zahvala i dodatak	81
6. Literatura	87

S obzirom na povoljan geografski položaj, zdravu i blagu mediteransku klimu i mikroklimu, čist zrak i more, veliki broj sunčanih sati, netaknute prirodne ljepote te dobru prometnu povezanost, Crikvenica je još krajem 19. stoljeća imala čvrste temelje za razvitak nove djelatnosti – turizma, i to prije svega zdravstvenoga. Već je 25. ožujka 1906. proglašena klimatskim lječilištem i morskim kupalištem, a sve do Prvoga svjetskog rata promovirala se kao zimsko klimatsko lječilište, osobito pogodno za liječenje bolesti dišnih organa, srca i krvnih žila te živčanog sustava.

Zdravstveni turizam koristi prirodne ljekovite činitelje zbog njihovog povoljnog djelovanja na očuvanje zdravlja i poboljšanje kvalitete života te liječenja različitih bolesti. Zbog osobitosti primorske klime, sastava zraka

(aerosoli, vlažnost, eterična ulja), zračenja, insolacije te morske vode, koja se u prirodnom obliku ili zagrijana u bazenima može koristiti za hidroterapiju i kineziterapiju, talasoterapija se kroz stoljeća pokazala uspješnom u liječenju mnogih bolesti, primjerice kroničnih nespecifičnih bolesti dišnih putova (posebice bronhalna astma i spastički bronhitis), kožnih bolesti (psorijaza, akne) ili postoperativnih stanja na lokomotornom sustavu.

Thalassoterapia Crikvenica i ustanove koje su joj prethodile čine dragocjen i nezamjenjiv segment cjelokupnog života na crikveničkome području, a svojim su stoljetnim djelovanjem u velikoj mjeri pridonijele gospodarskom i društvenom razvoju te jačanju statusa i kvalitete ponude zdravstvenog turizma.

Dětská Kolonie Bož. Němcová. Crikvenica, S. H. S.

Crikvenica
Česka kolonia

Razvojni put – od dječje kolonije do specijalne bolnice

2

2.1. Kronologija promjena u nazivu Ustanove

1. Godine 1910. Čehinja Marie Steyskalová osniva prvu ustanovu u *Vili Zelengaj* pod nazivom Češka kolonija (*Češka detska ozdravovny Marije Steyskalove*).
2. Godine 1922. izgrađena je *Vila Miloslava*, prva zgrada na sadašnjoj lokaciji *Thalassoterapije*, u kojoj nastavlja djelovati Češka kolonija do 1948. godine.
3. *Dom djece iz Egejske Makedonije*, Crikvenica 1949. do 30. travnja 1952. (ustanovu vodi Crveni križ iz Beograda preko Crvenog križa Zagreb).
4. Od 1953. do 1957. Oporavilište za rekonvalescentnu djecu *Primorka*.
5. Godine 1960. prof. dr. Karlo Pansini s pedijatrijske klinike u Zagrebu osniva Dječje klimatsko lječilište *Primorka*, koje pod tim imenom djeluje do 1963.
6. Anton Šerčer i Ivo Padovan, profesori zagrebačkoga Medicinskog fakulteta su 1960. godine u crikveničkome Hotelu *Therapia* osnovali *Zavod za talasoterapiju odraslih*.
7. Od 1963. do 1966. djeluje *Zavod za talasoterapiju djece Primorka*.
8. Od 17. studenoga 1966. do 1. travnja 1967. novi naziv ustanove glasi Dječja bolnica za alergijske bolesti *Primorka Crikvenica*.
9. Dana 8. prosinca 1967. spajaju se *Zavod za talasoterapiju Crikvenica* i *Dječja bolnica za alergijske bolesti Primorka Crikvenica* u jedinstvenu usta-

- novu pod nazivom *Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa Crikvenica* s odjelom za djecu i odjelom za odrasle. Novonastala ustanova započinje s djelovanjem u siječnju 1968. godine.
10. Od 1969. do 1984. *Thalassotherapie* - Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa.
  11. Od 1980. se medicinska djelatnost u *Thalassoterapiji* Crikvenica odvija kroz četiri odjela: Odjel za otorinolaringologiju, Dječji odjel, Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju te Odjel za internu medicinu i pulmologiju.
  12. Od 1984. do 1994. *Thalassotherapie* Crikvenica - Specijalna bolnica za rehabilitaciju i liječenje dišnih organa i reumatizma.
  13. Od 1995. do 1998. *Thalassotherapie* Crikvenica - Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju.
  14. Od 1998. do danas *Thalassotherapie* Crikvenica - Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije.
  15. Od 2013. djeluju tri medicinska odjela: Odjel stacionarne zdravstvene zaštite – fizikalne medicine i rehabilitacije te Odjel respiratorne rehabilitacije djece i Specijalističko-konzilijarni odjel (čine ga polikliničke ambulante fizikalne medicine, kardiologije, otorinolaringologije, pulmologije, pedijatrije, dermatovenerologije te Odsjek za bolničku dijagnostiku, Odsjek inhalatorij i Odsjek fizikalne terapije).

2.2. Češka kolonija

Početnom se točkom razvoja crikveničke *Thalassoterapije* smatra 1910. godina, kada je Čehinja Marie Steyskalová¹ iznajmila *Vilu Zelengaj* u Crikvenici i osnovala dječju Češku koloniju. Već je prvi boravak djeci omogućio odličan oporavak, povećanje tjelesne težine te izliječenje od raznih bolesti, poput rahitisa, skrofuloze i nekih oblika tuberkuloze, bolesti dišnih organa, kože itd. Druga gru-

¹ Marie Steyskalová je rođena 21. siječnja 1862. u Brnu, gdje je i umrla 12. listopada 1928. Veoma se rano afirmirala kao posebno nadarena učiteljica u Moravskoj. Od 1900. je ravnateljica ženske dječje ustanove, a posebnu pažnju posvećuje djeci bez roditelja i siromašnoj djeci. Boravkom u Beču i Brnu zapazila je izvrstan učinak djelovanja mora na djecu bogataša, a žalostilo ju je što se nitko ne brine da se i siromašnoj češkoj djeci omogući odlazak na more. Godine 1905. osnovala je koloniju za bolesnu djecu u Lukačovicama, poznatim kupkama u Moravskoj. U ožujku 1909. je otputovala na otok Rab, gdje je iznajmila kuću nazvanu *Komensky*, u koju su već 4. travnja stigli prvi češki učitelji na oporavak. Tijekom boravka na Rabu organizirala je sakupljanje školjaka i puževa, koje je prodavala u Češkoj. Sakupivši dovoljno novaca, odlazi na more tražiti odgovarajuće mjesto za bolesnu i slabunjavu češku djecu, u čemu joj je pomagala Danica Hutira iz Ogulina i crikvenička učiteljica Anka Sertić. To je omogućilo da već 10. listopada iste godine doputuje deset djevojaka. Kolonija je u početku nazvana *Česká dětská kolonie Božena Němcová v Crikvenici*, a zakladateljica toga češkog lječilišta bila je Marie Steyskalová. Od 10. listopada 1910. je, rješenjem Općine i lječilišnoga povjerenstva Crikvenice, kolonija imala pravo javnosti pod imenom *Česka dětská ozdravovny Marije Steyskalove*, a mještani Crikvenice su je prozvali *Češkom kolonijom*.

pa djece krenula je 5. siječnja 1911. s Bertom Drgáčovom, koja je od tada vodila koloniju u Crikvenici i bila glavna suradnica Marije Steyskalove. Stalnu liječničku pomoć pružao je dr. Bernard Horetzky do odlaska u rat 1914., kada je liječničku njegu preuzeo dr. Ivan Sobol. Nakon što je kolonija kupila pojedina zemljišta, postepeno su se izgrađivale kuće paviljonskog tipa. Steyskalová je uspjela osigurati višestruku pomoć brojnih čeških i moravskih ustanova, tvrtki i zavoda, a posebno treba spomenuti veliku moralnu i financijsku pomoć prof. dr. T. G. Masaryka. Velike donacije dobivali su iz Amerike, posebice od iseljenih Čeha, među kojima se ističe Miloslava Hlinová iz Chicaga, urednica više ženskih novina i revija, po kojoj je glavna zgrada kolonije nazvana *Villa Miloslava*.

Od samog su se početka osobito isticale zdravstvene karakteristike kolonije, kojoj su pomoć i savjete pružale razne klinike u Brnu. Uređuju morsko kupalište, plaže, bazene s toplom i hladnom morskom vodom, igrališta, parkove, vlastito pristanište za čamce. Osposobljavalo se potrebno stručno osoblje, uređuju se liječničke ordinacije, nabavljaju rendgen aparati i primjenjuje sva tada moderna fizikalna terapija. Češka kolonija

se sve više razvijala i širila, a 1922. godine je otvorena i češka kolonija za odrasle, nazvana *Mojmir*. Kolonija se uključila i u rješavanje gotovo svih lokalnih društvenih, gospodarskih i ostalih svakodnevnih problema i zbivanja u Crikvenici. Tijekom Drugoga svjetskog rata u prostorima Češke kolonije djelovala je najprije talijanska, a zatim partizanska vojna bolnica. Poslije rata, 1948. godine, Rezolucijom Informbiroa prestaje prijateljski odnos između tadašnje Jugoslavije i SSSR-a pa Česi napuštaju Češku koloniju.

Od 1949. do 1952. godine u bivšoj Češkoj koloniji i nekim okolnim objektima bilo je, pod okriljem Crvenog križa iz Zagreba, pruženo utočište i sklonište izbjeglicama iz Egejske Makedonije, koje su u Crikvenicu prebjegle nakon poraza i sloma pokreta otpora u Grčkoj.

Godine 1960. dr. Karlo Pansini na toj lokaciji osniva Zavod za dječju talasoterapiju.

2.3. Zavod za talasoterapiju Crikvenica (1960 – 1967)

Godine 1952./53. formira se Turističko društvo, a turizam se službeno proglašava gospodarskom granom. Prvi cilj im je bio osposobljavanje Zavoda za talasoterapiju, s čime su, zahvaljujući poticaju, iskustvu i savjetima dr. Aleksandra Manzonija, upravitelja Ortopedske bolnice u Kraljevici, započeli već u ožujku 1953. Doktor Manzoni je osnovu za svoje prijedloge pronašao, među ostalim, u zapisima u staroj i novoj, domaćoj i stranoj stručnoj i znanstvenoj literaturi, prema kojoj je Crikvenica bila na glasu kao najbolje morsko-klimatsko lječilište na Jadranu.

U prosincu 1953. je grupa liječnika specijalista posjetila Crikvenicu, održala savjetovanje, ponovno utvrdila pogodnost klime te predložila da se u Hotelu *Therapia* osnuje specijalno morsko-klimatsko lječilište, s obzirom na to da je jedinstven objekt na Jadranu za formiranje zdravstvene ustanove toga tipa.

Budući da se Manzoni preselio u London, realizaciju njegovih zamisli preuzeli su Anton Šercer i Ivo Padovan, profesori zagrebačkoga Medicinskog fakulteta i svjetski ugledni otorinolaringolozi. Godine 1959. započelo je preuređenje, a 15. travnja 1960. je u Hotelu *Therapia* otvoren *Zavod za talasoterapiju odraslih*, u kojem se stacionarno ili ambulantno provodila prevencija i rehabilitacija kroničnih i akutnih oboljenja uha, grla te gornjih i donjih dišnih putova. Od početka ga je uspješno vodio otorinolaringolog Stanko Jurdana. Zavod je radio cijele godine, na raspolaganju je imao bazen s toplom morskom vodom, inhalatorij za individualnu i grupnu aerosolterapiju, ionozon i vlažne inhalacije, gimnastičku dvoranu, malu operacijsku salu s traheobronhoskopijom, elektroterapije, masaže, eudermiju, a za dijagnostiku su služili rendgen, audiometar, hematološki laboratorij i alergološko testiranje.

2.4. Jedinstvena *Thalassoterapia* – pola stoljeća vrijedne tradicije

Reforme i financijska ograničenja u zdravstvu, ukidanje klimatskog faktora te nagli pad broja pacijenata doveli su 1967. godine do spajanja *Zavoda za talasoterapiju Crikvenica* i Dječje bolnice za alergijske bolesti *Primorka* u jedinstvenu bolnicu pod nazivom *Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa Crikvenica* za djecu i odrasle. Smještena je u kompleksu nekadašnje Češke kolonije, na morskoj obali, okružena bogatom vegetacijom i vlastitom plažom. Prvi ravnatelj je bio dr. Ivan Barac, a nova je bolnica u početku raspolagala s 50 kreveta za odrasle i 75 za djecu. Ordinacije su bile raspoređene po objektima, a svaki je imao ime, što je ostalo nepromijenjeno do danas. Otorinolaringološke ordinacije su bile u objektu *Koviljka*, ordinacija interne medicine u *Zdravki*, ordinacija fizikalne medicine u *Smiljki*, a dječji odjel u *Lovorki*.

Uskoro je započela rekonstrukcija i modernizacija postojećih te izgradnja novih kapaciteta. Godine

1970. otvoren je novi objekt, Hotel *Hippocrates* i bazen s morskou vodom, čime je broj kreveta porastao na 250.

Proširen je i medicinski trakt te bolnica od tada raspolaže sa zatvorenim bazenom, saunom, škotskom kupelji, individualnim inhalatorima s 48 mjesta, kolektivnim inhalatorijem za grupe po petnaest pacijenata, fizikalnom terapijom s gimnastičkom dvoranom, masažom, kineziterapijom, posturalnom drenažom, parafinskom i krioterapijom, hidrogalvanskom i ozonskom kupelji, elektroterapijom, fototerapijom, operacijskom dvoranom s traheobronhoskopijom i eudermijom. Za dijagnostiku se koristio rendgen, spirometar, ergometar, audiometar, jednokanalni EKG te hematološko-biokemijski i alergološki laboratorij. U početku su radila tri specijalista otorinolaringologije, dva liječnika opće prakse, dva konzilijarna liječnika

specijalista (internist i pedijatar), osam medicinskih sestara, dva fizioterapeuta, tri bolničara, jedan maser, dva laboranta i četiri dječje negovateljice.

S vremenom se ustanova sve više širi i postaje priznata u zemlji i inozemstvu, a 1979. je dobila status interkomunalne bolnice i novi naziv - *Thalassotherapy Crikvenica - specijalna bolnica za rehabilitaciju i liječenje bolesti dišnih organa i reumatizma*. Modernizira se medicinska oprema i usavršavaju kadrovi, a područje indikacija se proširuje i na donje dišne putove te popratna reumatološka oboljenja. Zatim se 1980. godine uređuje novi medicinski trakt, otvaraju nove ambulante za specijalističke preglede, i to za četiri otorinolaringologa, dva internista, jednog fizijatra, jednog pedijatra i jednog specijalista opće medicine. Za ORL dijagnostiku su nabavljeni stroboskop, Zeissov operacioni mikroskop, aparat za sinusoskopiju i epifaringoskopiju, a obnavlja se i aparatura za elektroterapiju (mikroval, neurodyn, superodyn, neuroton, masator, kratki val, multisan, ultrazvuk) i kineziterapiju (uređaji za ekstenziju). Laboratorij dobiva novi fo-

tometar, aparat za acidobazični status i plameni fotometar, a za kardiopulmonalnu dijagnostiku dolazi novi EKG - trokanalni, ergometar i ekspiograf. Također se otvara novi operacioni trakt sa sterilizacijom, nabavljaju se novi inhalacioni aparati za suhi aerosol i vlažnu inhalaciju, ionozon i vapozone, suhi i vlažni inhalatori, izrađeni prema zamisli šefa tehničke službe Smiljka Cara, vibraaerosoli, ultrazvučni aerosol, Birdovi aparati i aparat za ispiranje usne šupljine po Weissenfluhovoj metodi. Nakon umirovljenja Smiljka Cara, naslijedio ga je Tomislav Mužević, a potom Franjo Papić.

Thalassoterapia je prva u Crikvenici uvela mehanografiju (poluautomatsku obradu podataka), što je značilo veliki napredak za računovo-

vodstveni sektor, koji je do 1968. godine vodila Vlasta Hautz-Maričić, a nakon nje Marija Tus sve do polovice osamdesetih godina. Potom je do 1997. voditelj financijsko-računovodstvenog odjela Mirjana Manestar, a od 1997. do danas Leonardo Lončarić.

Što se tiče inozemnih pacijenata, prevladavali su Šveđani i Rusi, turistički dio Ustanove je u početku surađivao s poslovnica agencije *Yugoturs* u Milanu, Frankfurtu, Londonu, Beču, Bruxellesu, Stockholmu, a kasnije i s *Kvarner Expressom*, *Atlasom* i *Kompasom*. Stanislav Magašić je od sedamdesetih godina do 2006. godine vodio službu prodaje, marketinga, prijma pacijenata i ugostiteljstva. Biserka Car je bila dugogodišnja rukovoditeljica službe prijma pacijenata do odlaska u mirovinu 2007., od kada službu prodaje, marketinga i prijma pacijenata vodi Dario Antić, a od 2010. Emin Čajlaković.

Liječnici crikveničke *Thalassoterapije* su među prvima u nekadašnjoj Jugoslaviji provodili i u Češkoj i Italiji objavljivali rezultate talasoterapije u otorinolaringologiji. Osamdesetih se godina posebna važnost pridaje nastavnoj i znanstvenoj djelatnosti suradnjom s fakultetima i klinikama te stručnoj suradnji s bolnicama, zavodima, domovima zdravlja i ostalim zdravstvenim ustanovama.

Dana 20. svibnja 1987. *Thalassoterapia* postaje znanstveno-nastavna baza riječkoga Medicinskog fakulteta. Sklopljen je i sporazum o suradnji u području otorinolaringologije i reumatologije s Medicinskim fakultetom u Zagrebu. Liječnici, sestre i fizioterapeuti se konstantno usavršavaju i sudjeluju na raznim predavanjima, simpozijima i kongresima.

Od 1. siječnja 1987. godine automatska meteorološka stanica u krugu *Thalassoterapije* svakih deset minuta bilježi podatke o temperaturi zraka i mora, tlaku zraka, vlazi, brzini i smjeru vjetra, količini oborina i globalnom zračenju sunca. *Thalassoterapia Crikvenica* i Medicinska akademija Hrvatske su 1988. godine, u sklopu obilježavanja sto godina zdravstvenog i organiziranog turizma u Crikvenici, organizirale Prvi jugoslavenski simpozij turističke medicine na Jadranskom pod nazivom *Medicinski problemi u turizmu*, koji je od 12. do 14. listopada održan u Hotelu *Omorika* u Crikvenici. Devedesetih je godina bolnica bila jedno od prvih utočišta u Crikvenici za prognanike i izbjeglice iz ratom zahvaćenih područja te su u njoj liječeni i rehabilitirani brojni ozlijeđeni civili i sudionici Domovinskoga rata.

2.5. Prijašnja medicinska djelatnost

U nastavku slijedi sažeti prikaz djelovanja odjela nekadašnjega ustrojstva medicinske djelatnosti, a aktualno će stanje biti detaljnije opisano u zasebnome poglavlju.

2.5.1. Odjel za otorinolaringologiju

Otorinolaringološka služba je započela djelovati još 1960., kada je u prostoru Hotela *Therapia* osnovan Zavod za talasoterapiju odraslih. Za ravnatelja i stručnog voditelja postavljen je prim. dr. Stanko Jurdana, a suradnici su mu bili: prim. dr. Kuzma Tomašić, ftziolog, otorinolaringolozi Vladimir Margan i Nikola Mihajlović te liječnici opće prakse Vlasta Pobor i Josip Vičević. Specijalizant otorinolaringologije je u to vrijeme bio Grgur Pobor, a glavna medicinska sestra Đurđa Turina-Alač. U zavodu se provodila prevencija, terapija i rehabilitacija subkroničnih i kroničnih bolesti uha, nosa, grla i donjih dišnih putova, dijagnostika u laboratoriju i rendgenskom kabinetu, terapija individualnim i skupnim inhalacijama, termoterapija, elektroterapija i kineziterapija te hidrokineziterapija u bazenu s toplom morskom vodom.

U inhalatoriju su sedamdesetih godina prošloga stoljeća radile medicinske sestre Marija Car, Jasna Latin, Marija Adamović i Zdenka Katnić, tada počinju raditi dva nova specijalista otorinolaringologa Er-

žebet Tomljenović i Željko Tomljenović, a osamdesetih Ivan Crnčić.

Već se krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina uviđa povezanost i utjecaj bolesti gornjih dišnih putova na tok i razvoj bolesti donjih dišnih putova, i obrnuto pa se, kao prvi takav pristup liječenju u bivšoj Jugoslaviji, primjenjuje princip jedinstvenog dišnog puta. Koncept da se dišni trakt ne može dijeliti doveo je do uske suradnje otorinolaringologa, pulmologa i pedijatra te specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. Svaki pulmološki i pedijatrijski pacijent pregledan je i od strane otorinolaringologa, a i fizijatar se uključuje u provođenje rehabilitacije otorinolaringoloških i pulmoloških bolesnika, djece i odraslih. Multidisciplinarni pristup i timski rad u liječenju dišnih putova zadržan je do danas. Od dijagnostičkih procedura primjenjuju se, uz ORL pre-

gled, stroboskopija (analiza funkcije glasiljki) najprije bez, a kasnije s ekranom, audiometrija (ispitivanje sluha), otomikroskopija (nabavljen je Zeissov operacijski mikroskop), ultrazvuk sinusa. U terapiji se tada obavljaju i operativni zahvati - operacije sinusa, polipa u nosu i u grlu, operacije tonzila u Rausch anesteziji te kirurško zbrinjavanje manjih ozljeda u području glave i vrata. Inhalacijska terapija u početku obuhvaća inhalacije morskom vodom i pripravcima eteričnih ulja te inhalacije medikamenata, a s vremenom se uvodi terapija vibraerosolom za primjenu antibiotika i kortikosteroida kod upala nosa i sinusa, Bonain otopinom kod vazomotornog i alergijskog rinitisa, displacement po Proetzu (aspiracija sekreta iz nosa i sinusa), elektrostimulacija larinksa izmjeničnom strujom i manualna masaža vrata kod oboljenja glasiljki. U *Thalassoterapiju* dolaze na liječenje i rehabilitaciju i oboljeli od zloćudnih bolesti grla, kojima je učinjena parcijalna ili totalna laringektomija. Primjenjujući princip timskog rada, u dijagnostiku i liječenje laringektomiranih pacijenata uključeni su i pulmolog i fizijatar. Glavnu sestru Odjela za otorinolaringologiju Jadranku Deranju na-

kon odlaska u mirovinu zamjenjuje Ana Rikel.

Potom se 1982. godine, u cilju objektivnog prikazivanja utjecaja rehabilitacijske terapije, uvela spirometrija (mjerjenje kapaciteta pluća) kod laringektomiranih pacijenata. Pretraga se obavljala na *Vitalografu*, aparatu engleske proizvodnje, no s jedinstvenom tehnikom razvijenom u *Thalassoterapiji* - cuff kanilom, Rubelovom valvulom i malom produžnom cijevi. U inhalacijskoj terapiji (kod totalnih i parcijalnih laringektomiranih pacijenata) koristio se i IPPB inhalacijski aparat za inhalacije pulmoloških pacijenata.

U terapiju se, radi poboljšanja funkcije respiratorne muskulature i zaštite plućne funkcije, uvodi fizikalna terapija laringektomiranih pacijenata, a od 1980. i hidroterapija te rekreativno plivanje u bazenu, jedinstvena metoda koja se koristila jedino u *Thalassoterapiji* Crikvenica.

Dugogodišnji je šef odjela bio dr. Željko Tomljanović, a uz njega su u razdoblju prije novoga ustrojstva 2013. godine radile i dr. Dubravka Mateša-Anić, dr. Božica Magašić te viša medicinska sestra Margita Pleše.

2.5.2. Odjel pedijatrije

Odjel pedijatrije je starosjedilački u smislu lokacije te svojevrzni suvremeni sljedbenik ideja i putova kojima je pred više od stotinu godina hrabro krenula humanitarka Marie Steyskalová. Naglim odlaskom čehoslovačke djece 1948. godine, u Češku koloniju dolaze na oporavak djeca iz Zagreba, zatim zbog grčkoga građanskog rata (1949 - 1952) objekt služi za prihvati izbjeglica, a djeluje pod nazivom *Dom djece iz Egejske Makedonije*. Godine 1954. se, na osnovi saznanja o Crikvenici kao izvrsnom bioklimatskom centru, u bivšoj Češkoj koloniji otvara *Primorka*, oporavi-

lišće za rekonvalescentnu djecu iz cijele države. U početku je ravnateljica bila Nevenka Irgl, a zatim kroz duže razdoblje Dragica Lušicky. Medicinski nadzor vodili su mjesni liječnici, a privremeno i Ivan Majnarić, koji je prije rata bio ravnatelj Zakladne bolnice u Zagrebu. Između 1953. i 1956. stručni je nadzor vodio i dr. Vladimir Uremović. Godine 1955. ravnateljicom je postala dr. Đurđica Vitas-Skribar, a 1959. dr. Đurđa Klaić. Prof. dr. Karlo Pansini, šef Dječje klinike u Rijeci preuzeo je stručni nadzor nad ustanovom, koja je 15. lipnja 1960. postala Dječje klimatsko lječilište *Primorka*, a 1963. Zavod za talaso-

terapiju djece *Primorka*. Početkom šezdesetih godina ravnatelj je liječnik Ivan Barac, a *Primorka* dobiva stalnog pedijatra, Svebora Belčića te specijalisticu pedijatrije Mariju Kraljić. Glavna medicinska sestra je bila Dragica Kuzmić, a uz ostale sestre, pomagale su joj i dječje njegovateljice Dušanka Čandrlić, Vesna Dražić, Đurđa Jeličić, Anica Jovanović, odgojitelji te pedagoško i pomoćno osoblje. U oporavištu se ambulantno i stacionarno provodila prevencija, rehabilitacija i terapija dječjih alergijskih oboljenja, sinobronhalnog sindroma, reumatizma, neurodermitisa, dijabetesa i rekonvalescentnih stanja nakon poliomyelitisa. Osim s Dječjom bolnicom *Kantrida* u Rijeci, surađuje i s većinom pedijatrijskih ustanova u Hrvatskoj: Klinikom za dječje bolesti Zagreb (Klaićeva bol-

nica), Kliničkom bolnicom Sestara milosrdnica (Vinogradska bolnica), Dječjom bolnicom *Srebrnjak*, Klinikom za pedijatriju na Šalati i Sveučilišnom klinikom *Vuk Vrhovac*.

Od 1967. godine *Primorka* Crikvenica postaje jedan od odjela novog kompleksa *Thalassoterapije*. Već te godine Marija Kraljić počinje ambulantno provoditi stručna alergološka testiranja, koja su se do tada izvodila samo u Klaićevoj bolnici u Zagrebu. Najviše pacijenata dolazi iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije, a lokalno je stanovništvo od obiteljskih liječnika upućivano na alergološka testiranja i ambulantne terapije po potrebi. Odjel pedijatrije prima djecu od dojenačke do adolescentske dobi, s time da manja djeca borave na liječenju u pratnji roditelja. Dr. Nagar Guglielmi-Bu-

ljević, pedijatar-alergolog, radila je u *Thalassoterapiji* od 1968. do 2004., a godinama je bila šefica odjela pedijatrije. Kako bi se pratile promjene i efikasnost liječenja kod pacijenta, uvela je spirometrijsko mjerenje na dolasku i odlasku. Posebna se pažnja posvećuje i fizikalnoj terapiji i rehabilitaciji, pogotovo respiratornoj kineziterapiji te prirodnom faktoru, odnosno, nastojanju da djeca što više borave uz more. Slobodno vrijeme djeca provode u organiziranim šetnjama, igrama, kupanju u moru ili bazenu s morskom vodom. U tom su razdoblju kao glavne sestre odjela pedijatrije djelovale Marija Milat, Mira Dračić, Zdenka Katnić, Margita Pleše i Zdenka Crnčić.

2.5.3. Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju

Začetke i primjenu metoda fizikalne medicine i rehabilitacije nalazimo u pretećama današnje ustanove. Već se u oporavilištu za rekonvalescentnu djecu *Primorka* provodilo liječenje i rehabilitacija prvenstveno oboljenja dišnih putova, neurodermitisa, juvenilnog reumatoidnog artritisa te stanja nakon preboljelog polyomielitisa. Tada se zapošljava i prvi fizioterapeut, a od terapijskih postupa-

ka fizikalne medicine provodi se uglavnom kineziterapija u manjoj gimnastičkoj dvorani i na otvorenom te hidrokineziterapija u manjem bazenu s toplom morskom vodom. U Zavodu za talasoterapiju odraslih u sklopu Hotela *Therapia* je, pored liječnika otorinolaringologa i fiziologa, kao konzilijarna liječnica radila i dr. Kisić-Maravić, specijalist fizijatar iz Kliničkoga bolničkog centra Rijeka. Od samog početka rada Zavoda zaposlena su i tri masera-kupeljara, koji su osim masaža provodili i termo, elektro i kineziterapiju u posebnim prostorima, a hidrokineziterapija se provodila u bazenima s toplom morskom vodom. U novoj *Thalassoterapiji* se, nakon otvaranja smještajnog i terapijskog dijela 1970., zahvaljujući novoj gimnastičkoj dvorani, novom bazenu s toplom morskom vodom i suvremeno opremljenim prostorima za provođenje hidroterapije, elektroterapije i termoterapije, pružaju mogućnosti značajnijeg razvoja fizikalne medicine. Povećani obim posla rezultirao je zapošljavanjem novih liječnika, fizioterapeuta i ostalog medicinskog osoblja. Juraj Šajatović po završetku specijalizacije iz fizikalne medicine i reha-

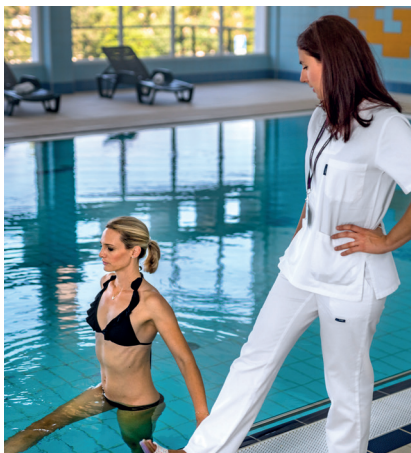

bilitacije 1977. osniva samostalni Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Zapošljavaju se fizioterapeuti, koji se postepeno upućuju na daljnje školovanje i stječu zvanje višeg fizioterapeuta. Zbog sve većeg priljeva pacijenata pristupilo se izgradnji novog medicinskog trakta, koji se otvorio 1980. godine, a 1985. je zaposlena Vlasta Brožičević, specijalist fizikalne medicine i rehabilitacije. Početkom Domovinskoga rata uspostavlja se suradnja s odjelima za traumatologiju, neurologiju i neurokirurgiju Kliničkog bolničkog centra Rijeka, odakle se obavlja direktan premještaj ranjenika i stradalnika. Od sredine osamdesetih godina pa do 2001. stalni vanjski suradnik bio je ugledni hrvatski reumatolog, prof. dr. Theodor Dürriegl.

Godine 1995. zapošljava se Goran Cvitković, koji 1999. završava specijalizaciju iz fizikalne medicine i rehabilitacije. Završetkom Domovinskoga rata nastavlja se s rehabilitacijom ratnih vojnih invalida kao pacijenata upućenih od Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje na ambulantnu i stacionarnu rehabilitaciju. Provodi se liječenje i rehabilitacija svih upalnih, degenerativnih metaboličkih i izvanzglobnih reumatskih oboljenja, stanja nakon ozljeda lokomotornog sustava, postoperativna rehabilitacija ortopedskih, traumatoloških i neuroloških dječjih i odraslih pacijenata. U suradnji s ostalim specijalistima provodi se rehabilitacioni tretman kroničnih nespecifičnih bolesti dišnih putova djece i odraslih, a Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju

sudjeluje i u provođenju specijalnog programa rehabilitacije laringektomiranih pacijenata. Redovito se provodi obnavljanje zastarjele aparature te uvode nove metode i postupci u liječenju. Nabavlja se najsuvremenija aparatura za liječenje laserom, kao i dijagnostički ultrazvuk za muskuloskeletnu dijagnostiku. Godine 2005. je Goran Cvitković završio tečaj iz osnove muskuloskeletne ultrazvučne dijagnostike na Klinici za traumatologiju u Zagrebu, a od tada i započinje primjena navedene metode. Nikica Crnić dolazi u ustanovu 2001. godine, a 2006. završava specijalizaciju iz fizikalne medicine i rehabilitacije. Krajem 2007. Juraj Šajatović, dotadašnji šef odjela i predsjednik Stručnog vijeća, odlazi u mirovinu, a Goran Cvitković preuzima navedene funkcije.

Prva glavna sestra Katica Jokić sudjelovala je u stvaranju odjela i obnašala funkciju do 2008. godine, nakon nje glavna sestra odjela postaje Dijana Klanfar, a od 2013. Suzana Vukadinović.

2.5.4. Odjel za pulmologiju i internu medicinu

Od 1970. do 1978. u *Thalassoterapiji* Crikvenica je liječen veliki broj pretežno astmatičnih bolesnika iz Jugoslavije i Švedske. Od liječnika specijalista tada su radili jedino otorinolaringolozi i pedijatar, a ostalo su obavljali liječnici opće medicine. Zbog toga je angažiran Antun Bačić, konzilijarni specijalist interne medicine iz riječke bolnice *Braće dr. Sobol*. Već je tada primjenjivana infuzijska terapija bronhodilatatorima, kortikosteroidima i sekretoliticima, uz primjenu kisika stalnim premještanjem boca kisika, a provodila se i fizikalna terapija i šetnje uz more. Godine 1973. je prvi put na ovim prostorima uvedena IPPB terapija - inhalacijska terapija medikamentima (bronhodilatatori, kortikosteroidi, mukolitici, antibiotici) na BIRD-ovim inhalatorima s izmjeničnim pozitivnim pritiskom, što je bitno

unaprijedilo liječenje pacijenata s opstruktivnim plućnim bolestima. Ljerka Domijan-Zubčić 1978. završava specijalizaciju iz područja interne medicine te započinje formiranje odjela za internu medicinu. Nakon nekoliko godina zapošljava se Ivan Jurišić, specijalist opće medicine. Uvedena je oksigenoterapija i započeta kompletna obrada i terapija astmatičnih bolesnika, a način terapije je bio isti kao i u Kliničkom bolničkom centru Rijeka na pulmološkom odjelu, uz spirometrijsku obradu te odgovarajuću inhalacionu, fizikalnu, kinezi i IPPB terapiju. Prva glavna sestra pulmološko-internog odjela bila je viša medicinska sestra Sonja Ivančić, a nasljeđuje je viša medicinska

sestra Vesna Antić. U godinama što slijede zapošljavaju se specijalisti interne medicine, najprije Ivan Brozičević, a potom Tihomir Mavrić i Ivan Klarić, što olakšava i poboljšava kvalitetu rada. U grupama su na liječenje dolazili ORL i pulmološki pacijenti iz Švedske i Rusije. Šef odjela je do 1994. bila Ljerka Zubčić, a nakon što se zapošljava u drugoj ustanovi, nasljeđuje je Tihomir Mavrić. Devedesetih godina odjel i dalje usko surađuje s Klinikom za plućne bolesti KBC Rijeka, odakle se pacijenti (uglavnom oboljeli od bronhalne astme i KOPB-a) nakon početne faze liječenja premještaju na daljnje liječenje u Crikvenicu. Istodobno se ostvaruje i suradnja s Klinikom za pluć-

ne bolesti Jordanovac u Zagrebu te bolnicom u Mostaru, odakle dolaze pacijenti uglavnom radi bronhalne astme i KOPB-a. Na mjestu stare recepcije sagrađen je 2008. godine novi objekt, u kojemu se provodi hiperbarična oksigenoterapija (HBOT), čiji je nositelj Poliklinika za baromedicinu i medicinu rada *Oxy* iz Pule. Na pulmološko-internome odjelu provedena je i postoperativna rehabilitacija pacijentice nakon prve izvedene transplantacije pluća u Hrvatskoj.

U sklopu Odjela za pulmologiju i internu medicinu je od 1967. djelovao i hematološko-biokemijski laboratorij, nastao spajanjem laboratorija Zavoda za talasoterapiju

Crikvenica i Dječje bolnice za alergijske bolesti *Primorka* Crikvenica. Prva djelatnica u laboratoriju bila je Elizabeta Benić, a 1976. Nedjeljka Malarić-Šimčić postaje voditeljica laboratorija. Početkom osamdesetih godina laboratorij se seli u prostorije novoizgrađenoga medicinskog trakta i modernizira. Kroz cjelokupno razdoblje postojanja laboratorij je pomogao i sudjelovao u izradi brojnih stručnih radova, primjerice, u ispitivanju aerozađenja i koncentracije peludi u zraku. Laboratorij se zatvara 2011. godine, odlaskom djelatnica u mirovinu i po rješenju Ministarstva zdravstva te napatku Hrvatske komore medicinskih biokemičara.

Suvremena Thalassotherapia

3

3.1. Kronologija kapitalnih ulaganja i investicijskog održavanja objekata *Thalassotherapije* od početaka do danas

1922.

- izgradnja centralnog objekta Češke kolonije pod nazivom *Miloslava* (današnji naziv *Ružmarinka*) – smještajni objekt s 80 kreveta, kuhinjom, restoranom, prostorijama s medicinskom opremom i bazenom s morskom vodom
- do kraja tridesetih godina izgradnja smještajnih objekata *Lovorka*, *Smiljka* i *Zdravka* te gospodarskog objekta *Koviljka*, čime se postiže ukupni smještajni kapacitet od 200 kreveta (s pomoćnim ležajevima 250).

1970.

- izgradnja smještajnog objekta *Istra* kapaciteta 70 kreveta, smještajnog objekta *Dalmacija* kapaciteta 60 kreveta, spojnog toplog hodnika između navedenih objekata, koji tada nose naziv Hotel *Hippocrates*
- izgradnja hale bazena s kompletnom infrastrukturom za korištenje morske vode zagrijane za terapijsku namjenu na 32°C. Veličina bazena je 12 x 8 metara, a zapremina 110 kubnih metara.
- izgradnja zgrade površine 120 četvornih metara u centralnom dijelu kompleksa za administrativnu namjenu - recepcija.

1980.

- izgradnja objekta medicinske namjene sa stražnje strane hale bazena (prizemlje i kat) i opremanje

liječničkih ordinacija i fizikalne rehabilitacije medicinskom opremom

- izgradnja kisik stanice i centralnog razvoda u medicinskom traktu i dijelu smještajnog objekta *Istra*, izgradnja i opremanje kompresorske stanice za opskrbu inhalatorija i medicinskog trakta medicinskim komprimiranim zrakom
- obnova kotlovnice, instaliranje novih kotlova (3) i pripadajuće infrastrukture.

1985.

- nadogradnja objekta *Dalmacija*, čime se povećava smještajni kapacitet objekta sa 60 na 100 kreveta.

1987.

- instaliranje nove telefonske centrale i meteorološke stanice.

1990 - 1992.

- obnova i opremanje prostora restorana objekta *Ružmarinka* i dijela kuhinje, uređenje aperitiv bara

- obnova objekta L oblika iza kuhinje, namijenjenoga za urede uprave bolnice i računovodstveno-financijske službe

- adaptacija krovišta objekta *Lovorka*.

1997.

- preinaka parnog sustava centralnog grijanja na toplovodni, uz obnovu i potpunu zamjenu svih cjevovoda i prateće opreme u tehničkim stanicama objekata *Ružmarinka*, *Istra* i *Dalmacija* te na Medicinskome traktu, zamjena dvaju parnih kotlova toplovodnima u kotlovnici, uvođenje automatskog režima rada centralnog grijanja s ciljem racionalizacije troškova sustava.

- zamjena dotadašnjih uljnih bezuljnim kompresorom za proizvodnju komprimiranoga medicinskog zraka.

1998 - 1999.

- obnova i adaptacija sanitarnih čvorova i soba u objektu *Istra*.

2000.

- izgradnja dvaju bolničkih dizala na objektima *Istra* i *Dalmacija* te

novog spojnog hodnika između navedenih objekata, izgradnja i opremanje nove recepcije.

2002.

- rekonstrukcija, dogradnja i adaptacija objekta *Ružmarinka*, kat i potkrovlje su namijenjeni Dječjem odjelu, s ordinacijama i bolesničkim sobama (900 četvornih metara), rekonstrukcija krovništa te temeljita rekonstrukcija i opremanje kuhinje
- izgradnja novog skladišta kuhinje s teretnim dizalom
- izgradnja nove prilazne ceste u kompleks bolnice, s novim parkirnim mjestima i proširenjem za prihvat dostavnih kamiona i turističkih autobusa.

2003.

- adaptacija dvadeset kupaonica i soba u stacionaru bolnice (objekt *Istra*).

2004.

- nabava nove telefonske centrale s 220 internih brojeva

- adaptacija trideset kupaonica u stacionaru *Dalmacija* (uključujući i sobe)

- sanacija pročelja na objektima *Dalmacija* i *Lovorka*.

2005.

- instaliranje novog kotla za centralno grijanje
- nabava novog bezuljnog kompresora za medicinski zrak
- nabava novog agregata za besprekidno napajanje dijela bolnice električnom energijom
- adaptacija dvadeset kupaonica u stacionaru, uključujući i sobe
- popravak i sanacija ravnog krova na praonici i kotlovnici
- nabava novih strojeva za praonicu rublja i adaptacija prostora.

2006.

- adaptacija zgrade *Koviljka* (inhalatorij i nova medicinska oprema)
- izvođenje radova na umrežavanju cjelokupnog informatičkog sustava bolnice
- nabava novih strojeva za praonicu rublja

- adaptacija i opremanje bolničkog laboratorija
- zamjena dotrajalih cijevi za usis mora, ukupne dužine 250 metara, do bazena i inhalatorija.

2007.

- adaptacija predprostora bazena (garderoba i sanitarni čvorovi)
- zamjena dvadeset dotrajalih rebrenica kliznima aluminijskima na objektu *Dalmacija*
- adaptacija sanitarnih čvorova i temeljita rekonstrukcija krovišta objekta *Smiljka*
- I. faza izgradnje centra baromedicine - izgradnja stanice za kisik i kompresorske stanice
- izgradnja nove hidrantske mreže bolnice (200 metara)
- nabava i puštanje u funkciju mrežnih informatičkih programa hotelskog i bolničkog sustava, čime se postiže potpuna informatizacija poslovanja ustanove.

2008.

- izgradnja i opremanje centra baromedicine

- adaptacija hale bazena, bazenskog korita, kompletne tehničke stanice za tretman morske vode, grijanje i ventilaciju hale bazena
- adaptacija dvadeset kupaonica i zamjena trideset dotrajalih rebrenica kliznima aluminijskima na objektu *Dalmacija*
- zamjena trideset i pet dotrajalih rebrenica kliznima aluminijskima na objektu *Istra*
- zamjena svih dotrajalih drvenih prozora novima na Medicinsko-me traktu i objektu *Istra*
- adaptacija prostora fizikalne rehabilitacije - prizemlje objekta H.

2009.

- prelazak s energenta loživo ulje lako (mazut) na ekološko prihvatljivije loživo ulje ekstra lako, sanacija dimnjaka kotlovnice.

2010.

- rekonstrukcija i nadogradnja objekta B - uprava, izgradnja polivalentne dvorane za fizikalnu rehabilitaciju djece i odraslih
- adaptacija objekta A - *Lovorka*, uređenje sedam apartmanskih jedinica

- izgradnja hodnika - tople veze između Hotela *Mediterran* i bolnice.

2011. i 2012.

- rekonstrukcija i nadogradnja objekta K – recepcija, uklanjanje starog objekta, izgradnja novog na četiri etaže, 1.000 m², kvalitetan pješački i kolni pristup, nema arhitektonskih barijera i povezan je dizalom sa svim razinama smještajnih i terapijskih objekata

- izgradnja nove bolničke infrastrukture, kompletna nova fekalna, tehnološka i oborinska kanalizacija u okolišu i između objekata bolnice, ugradnja novog sustava neutralizacije i filtracije otpadne vode iz praonice rublja, novi dovod sanitarne vode potrebnih profila do svih objekata bolnice s ugradnjom internih brojila s daljinskim dnevnim očitanjem potrošnje, novi hidrantski sustav cijelog kompleksa bolnice, novi

sustav energetskih kabela do svih objekata bolnice s kontrolnim brojlama utroška energije po objektima, nova DTK instalacija do svih objekata u koju se provlači instalacija telefona, kompjuterske mreže, instalacija vatrodjave i video nadzora, izgrađen zdenac kapaciteta 60 m³ za prikupljanje filtrirane oborinske vode sa sustavom navodnjavanja zelenih površina cijelog okoliša bolnice.

- adaptacija smještajnoga objekta *Smiljka*, obnova krovništva, obnovljena fasada, zamijenjena dotrajala drvena vanjska stolarija novom PVC, uređeno potkrovlje objekta za funkciju smještaja.

2013.

- adaptacija smještajnoga objekta *Dalmacija* s 50 smještajnih jedinica (dvokrevetnih soba), zamijenjena je sva dotrajala vanjska stolarija novom kvalitetnom aluminijskom, ugrađena je oprema hlađenja i grijanja s centralnim nadzorom s ciljem podizanja energetske učinkovitosti objekta, ugrađen sustav *intelligentne hotelske sobe* koji omogućava praćenje s recepcije, otvorenost i zatvorenost vrata i prozora u sobama, radi učinkovitog hlađenja i grijanja prostora, detektori prisutnosti gosta

i sigurnosti od izljeva vode, nova ulazna vrata soba s visokim akustičnim svojstvima s elektronskom bravom, nove elektroinstalacije za upravljanje rasvjetom, uređajima, hlađenjem i grijanjem, ugrađen novi sustav SOS-a u kupaonicama, novi sustav SAT/TV s hotelskim modom, novi namještaj i oprema.

2014.

- izgradnja *Parka medicinske rehabilitacije* - realizacija projekta kroz 2014. i 2015. godinu, uređene su dvije terase zelenog terena za funkciju prostora vježbališta za provođenje fizikalne i respiratorne rehabilitacije djece i odraslih pacijenata. Prostor je opremljen rukohvatima za pridržavanje pacijenata pri vježbanju pod vodstvom i nadzorom fizioterapeuta,

razbojem i pokosnom stazom za vježbe hoda te s osam pozicija sprava za jačanje mišićne mase svih dijelova ljudskog tijela.

- izgradnja solarnog sustava za zagrijavanje sanitarne vode smještajnih objekata *Istra* i *Dalmacija*
- izgradnja solarnog sustava za zagrijavanje sanitarne vode objekata *Ružmarinka* i *Lovorka* te za rashlađivanje restorana objekta *Ružmarinka*
- hortikulturno uređenje okoliša objekata.

2015.

- rekonstrukcija i nadogradnja objekta *H* – izgradnja Medicinsko-rehabilitacijskog centra
- Izgrađena je ukupna bruto površina objekta od 2.310 m² kroz četiri

etaže. Na prvoj i drugoj etaži su uređeni i opremljeni prostori za provođenje fizikalne rehabilitacije, na trećoj i četvrtoj etaži ordinacije i prostori za dijagnostiku s modernom medicinskom opremom. Objekt je opremljen suvremenim tehničkim rješenjima, bez arhitektonskih barijera, s visokom energetsom učinkovitošću. Realizacijom projekta osigurani su kvalitetni minimalno-tehnički uvjeti prostora i opreme za pružanje zdravstvenih usluga.

2016.

- obnova rasvjete bolničkog kruga s kompletnom novom rasvjetom, povećanjem broja rasvjetnih tijela i ugradnja sustava upravljanja s ciljem postizanja energetske učinkovitosti

- adaptacija dijela smještajnog objekta *Istra* s ciljem suvremenog opremanja liječničke ordinacije i

previjališta stacionarnog Odjela fizikalne medicine te uređenje i opremanje pet bolesničkih soba za teško pokretne osobe, adaptacija javnih sanitarnih čvorova u prizemlju objekta.

2017. i 2018.

- Izrađen je Razvojni projekt ustanove za period do 2030. godine, koji se sastoji od dvaju dokumenata: Studije ekonomske izvodljivosti razvojnog projekta i Urbanističko-arhitektonskog idejnog rješenja. Projektom je sagledan položaj ustanove na međunarodnome tržištu zdravstvenih usluga, analizirano dosadašnje poslovanje, detektirani razvojni potencijali u skladu s trendovima tržišta, ponuđeni modeli mogućeg daljnjeg razvoja ustanove kroz tržišno pozicioniranje, potrebna ulaganja u prostore i opremu, analizirana financijska održivost i ekonomska opravdanost te predloženi modeli financiranja razvoja i upravljanja zdravstvenim centrom u budućnosti.
- Uređeni su prostori u suterenu smještajnog objekta *Dalmacija* (200 m²) za pružanje usluga medicinske masaže.

Tijekom svih godina ulagana su značajna financijska sredstva za nabavu nove medicinske i nemedicinske opreme te stručno usavršavanje zdravstvenih i nezdravstvenih kadrova bolnice.

3.2. Osnovne značajke poslovanja

Thalassotherapie Crikvenica je ugovorna zdravstvena ustanova HZZO-a s ugovorenim kapacitetima u stacionarnoj i specijalističko-konzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti. U stacionarnoj je zdravstvenoj zaštiti pod ugovorom 120 bolničkih postelja, pri čemu je za potrebe fizikalne medicine i rehabilitacije predviđeno 70 postelja, dok je za potrebe respiratorne rehabilitacije djece predviđeno 50 postelja. U specijalističko-konzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti ugovoreno je ukupno 11,13 ordinacija u djelatnostima kardiologije i kardiološke dijagnostike, pulmologije i pulmološke dijagnostike, imunološko-alergološke dijagnostike, dermatologije i dermatološke dijagnostike, fizikalne medicine i rehabilitacije i fizijatrijske dijagnostike, pedijatrijskih subspecijalnosti s dijagnostikom (pulmologije, kardiologije, alergologije i kliničke imunologi-

je, reumatologije, gastroenterologije, nefrologije), otorinolarinologije i audiologije te ORL i audiološke dijagnostike i kliničke psihologije.

U okviru stacionarne zdravstvene zaštite godišnje se realizira oko 1.600 pacijenata, koji uz prosječni boravak od približno 20 dana ostvare oko 32.000 dana liječenja. Osim pacijenata stacionarne zdravstvene zaštite čije se liječenje realizira u okviru ugovora s HZZO-om, u ustanovi godišnje boravi oko 4.000 klijenata u okviru zdravstveno-turističkih programa namijenjenih tržištu, koji uz prosječni boravak od 8 dana ostvare oko 32.000 noćenja. Time ukupna godišnja realizacija dana liječenja i noćenja iznosi oko 64.000, odnosno oko 5.600 klijenata. Prosječna dnevna popunjenost smještajnih kapaciteta iznosi 175 kreveta, što u odnosu na raspoloživi kapacitet od 280 kreveta rezultira s otprilike 65 % iskorisćenosti kapaciteta.

U sklopu specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite godišnje se obradi oko 35.000 slučajeva s otprilike 160.000 različitih postupaka (specijalističkih i subspecijalističkih pregleda te dijagnostičkih i terapijskih postupaka). Najveći dio slučajeva odnosi se na pacijente HZZO-a (oko 33.000), dok se

Broj korisnika i noćenja po godinama

GODINA	UKUPNO		HZZO		OSTALI KORISNICI		ZAUZETOST KREVETA	
	KORISNICI	B.O. DANI – NOĆENJA	PACIJENTI	B.O. DANI	KORISNICI	B.O. DANI – NOĆENJA	HZZO	KORISNICI
1996.	4.183	65.238	2.515	46.662	1.668	18.576	128	51
1997.	4.699	70.648	2.428	48.115	2.271	22.533	132	62
1998.	5.450	73.916	2.716	51.986	2.734	21.930	142	60
1999.	4.334	66.658	2.812	54.674	1.522	11.984	150	33
2000.	5.621	77.133	2.534	47.909	3.087	29.224	131	80
2001.	4.750	63.498	1.836	35.892	2.914	27.606	98	76
2002.	5.305	78.232	2.505	49.573	2.800	28.659	136	79
2003.	5.386	74.251	2.284	44.232	3.102	30.019	121	82
2004.	5.001	72.355	2.318	46.290	2.683	26.065	127	71
2005.	5.035	75.189	2.484	48.949	2.551	26.240	134	72
2006.	5.448	71.919	2.213	42.808	3.235	29.111	117	80
2007.	4.714	68.311	2.074	40.447	2.640	27.864	111	76
2008.	5.062	67.285	2.416	45.315	2.646	21.970	124	60
2009.	4.915	64.573	2.285	43.165	2.630	21.408	118	59
2010.	4.604	61.750	2.237	42.003	2.367	19.747	115	54
2011.	4.313	59.047	2.158	40.483	2.155	18.564	111	51
2012.	4.517	61.700	2.165	40.979	2.352	20.721	112	57
2013.	4.159	50.657	1.662	30.604	2.497	20.053	84	55
2014.	3.918	47.946	1.490	26.532	2.428	21.414	73	59
2015.	4.433	52.227	1.725	30.618	2.708	21.609	84	59
2016.	4.769	55.794	1.610	30.290	3.159	25.504	83	70
2017.	5.156	58.378	1.461	28.131	3.695	30.247	77	83
UKUPNO	105.772	1.436.705	47.928	915.657	57.844	521.048		
UDIO			45	64	55	36		
prosječan boravak		13,6		19,1		9,0		

Izvor: statistika prijemne službe

oko 2.000 slučajeva odnosi na klijente koji samostalno podmiruju troškove medicinskih usluga.

3.3. Zdravstvene djelatnosti – nova organizacija

3.3.1. Ustroj i djelatnost

Thalassotherapia Crikvenica – specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije je zdravstvena ustanova u statusu specijalne bolnice prema čl. 87. i 88. Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Osnivač i vlasnik ustanove je Primorsko-goranska županija.

Predmet poslovanja ustanove određen je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, a uključuje: specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu, bolničku zdravstvenu zaštitu, djelatnost zdravstvenog turizma za domaće i inozemne korisnike, pružanje ugostiteljskih usluga te organizaciju i održavanje stručnih sekcija, simpozija, stručnih tečajeva, seminara.

Zdravstvene su djelatnosti ugovorene s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje (HZZO):

1. Bolnička zdravstvena zaštita

- 1.1. Fizikalna medicina i rehabilitacija: bolnički odjel sa 70 kreveta za fizikalnu rehabilitaciju odraslih pacijenata.
- 1.2. Pedijatrija: bolnički odjel s 50 kreveta za bolničko liječenje i rehabilitaciju djece do 18 godina oboljele od astme i drugih kroničnih tegoba organa za disanje

2. Specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita

- 2.1. Fizikalna medicina i rehabilitacija s dijagnostikom
- 2.2. Pulmologija s pulmološkom i imunološko-alergološkom dijagnostikom
- 2.3. Kardiologija s dijagnostikom: EKG, ultrazvuk srca, ergometrija, holter EKG, KMAT
- 2.4. Otorinolaringologija: rino-logija, laringoskopija i faringoskopija, audiologija
- 2.5. Pedijatrijska pulmologija i pedijatrijska alergologija i klinička imunologija, pedijatrijska dijagnostika (kardiologija, nefrologija, gastroenterologija), klinička psihologija
- 2.6. Dermatovenerologija

Ustanova je novim unutarnjim ustrojstvom i sistematizacijom radnih mjesta 2013. godine organizacijski podijeljena na:

1. Upravu – ravnateljstvo

2. Medicinske ustrojbene jedinice – tri medicinska odjela: Odjel stacionarne zdravstvene zaštite – fizikalne medicine i rehabilitacije te Odjel respiratorne rehabilitacije djece i SKZ – Specijalističko-konzilijarni odjel (čine ga polikliničke ambulante fizikalne medicine, kardiologije, otorinolaringologije, pulmologije, pedijatrije, dermatovenerologije te Odsjek za bolničku dijagnostiku, Odsjek inhalatorij i Odsjek fizikalne terapije).

3. Nemedicinske ustrojbene jedinice (Odjel računovodstva, financija, interne kontrole, plana i analize, Odjel ugostiteljstva, marketinga i prodaje kapaciteta, Odsjek prodaje, prijma, smještaja i centralnog naručivanja pacijenata, Odsjek pripreme hrane, Odsjek posluživanja obroka, Odsjek održavanja čistoće, Odjel pravnih, kadrovskih, općih i tehničkih poslova, Odsjek tehničkih poslova i održavanja tehničkih sustava).

3.3.2. Stručna osposobljenost

Thalassotherapie Crikvenica ima ukupno 168 zaposlenih (87 djelatnika stručni medicinski kadar, 81 nezdravstveni kadar).

Liječnički tim čine:

- dva liječnika specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije – Goran Cvitković, Nikica Crnčić te specijalizanti Slavko Dragičević i Jasmina Omeragić. U dopunskom radu sudjeluju specijalisti fizikalne medicine i rehabilitacije: Vesna Štiglic, Ljubinka Frlan-Vrgoč, Endi Radović, Darko Kraguljac i Mirjam Brenčić.
- tri specijalista pedijatrije, od kojih je jedan mr. sc. specijalist pedijatrije – Milica Zvonarek-Valković, jedan uži specijalist pedijatrijske pulmologije – Daniel Buljević, jedan uži specijalist alergologije i kliničke imunologije – Silvije Šegulja, specijalizantica Magda Martedić. U dopunskom su radu za pojedine djelatnosti specijalisti pedijatrije: jedan uži specijalist alergologije i kliničke imunolo-

gije – prof. dr. sc. Vojko Rožmanić, jedan uži specijalist pedijatrijske kardiologije – prof. dr. sc. Vladimir Ahel, jedan uži specijalist pedijatrijske nefrologije – prof. dr. sc. Mirna Šubat Dežulović, jedan uži specijalist pedijatrijske gastroenterologije – prof. dr. sc. Mladen Peršić.

- dva specijalista otorinolaringologije – Božica Magašić, specijalist otorinolaringolog, subspecijalist audiologije i prof. dr. Radan Starčević, specijalist otorinolaringolog, kirurg glave i vrata, specijalizantica Jasmina Vukelić Sonnenschein.
- dva specijalista kardiologije – dr. sc. Juraj Kunišek, specijalist kardiolog i Ivan Klarić, speci-

jalist internist, subspecijalist kardiologije te specijalizantice Maja Vunić i Lea Skorup.

- jedan specijalist pulmologije – doc. dr. sc. Veljko Flego, specijalizantice Violeta Smolčić i Višnja Dukić.
- jedan specijalist dermatovenerologije – Stanislava Laginja.
- dva liječnika opće medicine – Katarina Skender, Darian Volarić.

Ostali medicinski kadar čine medicinske sestre/tehničari (4 magistre sestrinstva, 6 prvostupnica i 25 srednjih medicinskih sestara/tehničara), fizioterapeuti (1 diplomirana fizioterapeutica, 4 magistra fizioterapije, 15 stručnih prvostu-

pnika fizioterapije i 8 tehničara fizioterapije) i jedan laborant.

Smještajni kapacitet ustanove čini 280 kreveta raspoređenih po objektima *Dalmacija, Istra, Ružmarinka, Smiljka* i *Lovorka*, a od ukupnog kapaciteta, 120 kreveta ugovoreno je s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje. U sklopu bolnice nalazi se i kapelica sv. Blaža za vjerske potrebe pacijenata (otvorena 2005. godine) te dvije polivalentne dvorane koje su multimedijalno opremljene za seminare i razne skupove, a mogu prihvatiti do sto korisnika.

Godinama se konstantno radi na poboljšanju kvalitete u sveukupnom pružanju zdravstvenih usluga, i to ponajprije izgradnjom novih medicinskih kapaciteta, nabavom nove medicinske opreme i stalnim ulaganjem u educiranje mladih kadrova.

3.3.3. Fizikalni odjel

Na Fizikalnom se odjelu provodi liječenje i rehabilitacija svih upalnih, degenerativnih metaboličkih i izvanzglobnih reumatskih oboljenja, reumatoidni artritis,

artroze zglobova, kuka i kralježnice, bolovi u leđima i vratu (spondiloza, išijas, lumbago, bolesti intervertebralnog i cervikalnog diska), stanja nakon ozljeda lokomotornog sustava, postoperativna rehabilitacija ortopedskih, traumatoloških, neuroloških dječjih i odraslih pacijenata nakon operacija i ozljeda na zglobovima i mišićima, stanja nakon ugradnje endoproteza i implantata zglobova, neurološke bolesti mišićno-koštanog sustava (multipla skleroza, neuropatije, hemiplegija, paraplegija, tetraplegija), stanja nakon cerebralnog infarkta. Za dolazak na liječenje potrebno je dobiti odobrenje liječničkoga povjerenstva HZZO-a, a najčešće se odobrava 14 ili 21 dan stacionarne rehabilitacije. Nažalost, kao i u većini specijalnih bolnica za medicinsku rehabilitaciju, neminovne su liste čekanja.

Fizikalni odjel danas vodi dr. Goran Cvitković, kojemu pomaže fizijatrijski liječnički tim specijalističko-konzilijarnog odjela, specijalist fizijatar Nikica Crnčić i specijalizanti Slavko Dragičević i Jasmina Omeragić te liječnici opće medicine Katarina Skender i Darian Volarić.

Prate se najsvremenija dosti-
gnuća fizijatrijske struke, redovito
se provodi obnavljanje zastarjele
aparature te uvode nove metode i
postupci u liječenju.

Od 2013. godine je glavna sestra
Suzana Vukadinović, a na odje-
lu radi još pet medicinskih sestra-
ra/tehničara u smjenskom radu
(Martina Štengl, Andrea Marjano-
vić, Martina Lekaj, Martina Henc,
Ante Kalanj).

Do 2013. godine odjel je činilo i
četnaest fizioterapeuta pod vod-
stvom voditeljice Vlaste Matejčić,
više fizioterapeutkinje. Novim je
ustrojstvom kompletna fizikalna
terapija izdvojena u poseban od-
sjek fizikalne terapije pod specija-
lističko-konzilijarnim odjelom.

Odjel raspolaže sa 67 kreveta za
liječenje stacionarnih pacijenata.
U 2016. je prvi kat stacionarnoga
odjela potpuno obnovljen i suvre-
meno opremljen, a pet je bolesnič-
kih soba prilagođeno smještaju
teško pokretnih osoba. Bolesničke
sobe u potpunosti prilagođene
osobama s invaliditetom, klima-
tizirane, optimizirana je rasvjeta,
ugrađen sustav *pametnih soba* sa
zvučnom i svjetlosnom signali-

zacijom. Uređene su i ambulante,
koje su opremljene najmoderni-
jom informatičkom i medicinskom
opremom.

U cilju poboljšanja kvalitete re-
habilitacije i postoperativnih re-
zultata je 24. ožujka 2017. sklopljen
ugovor o međusobnoj poslovnoj
suradnji s Klinikom za ortopediju
Lovran, kojim se operiranim orto-
pedskim pacijentima omogućuje
započeti medicinsku rehabilitaciju
u optimalnom vremenu od opera-
tivnog zahvata.

3.3.4. Odjel respiratorne rehabilitacije djece

Thalassoterapia Crikvenica je najveći centar za stacionarnu respiratornu rehabilitaciju djece u Hrvatskoj. Odjel godišnje posjeti oko 1.000 djece, a na stacionarnoj rehabilitaciji provedu od 14 do 21 dana. Osim boravka na odjelu, moguć je boravak djeteta s roditeljem u hotelskim sobama ili apartmanima.

Indikacije za liječenje i medicinsku rehabilitaciju djece na odjelu su: alergijske i kronične bolesti dišnog sustava, bronhalna astma i alergijska upala nosne sluznice, alergijske i kronične tegobe sa sinusima, recidivirajuće respiratorne infekcije praćene bronhoopstrukcijom, sindrom nepokretnih cilija, cistična fibroza. Iako je specifičnost i osnova liječenje i rehabilitacija dišnog sustava, u *Thalassoterapiji* se može provoditi i fizikalna terapija, tako da se ovdje liječe i djeca

s nekim bolestima lokomotornog sustava, primjerice, reumatoidnog artritisa, stanja nakon trauma ili operativnih zahvata. Talasoterapijsko liječenje ima povoljan učinak i u liječenju nekih kožnih bolesti, kao što su atopijski dermatitis, ihtioza ili psorijaza.

Na odjelu se provodi rehabilitacija bolesti gornjeg i donjeg dišnog sustava pod vodstvom specijalista pedijatrije i pedijatrijske pulmologije, uz potporu specijalista otorinolaringologije, dermatologije, fizikalne medicine i rehabilitacije te fizioterapeuta i pratećeg medicinskog osoblja. Rehabilitacija se većim dijelom provodi u najvećem i najbolje opremljenom inhalatoriju na Jadranu, s jedinstvenom metodom inhalacija morskom vodom i eteričnim uljima po originalnoj recepturi liječnika *Thalassoterapije*.

Prema preporuci specijalista, od dijagnostičkih se pretraga vrši spirometrija, spirometrija s farmakodinamskim testom, plućna oscilometrija, FeNO, pulsna oksimetrija i alergološko testiranje.

Terapeutski postupci koji se provode za vrijeme liječenja su: inhalaciona terapija – inhalacije morske

vode (suha i vlažna), inhalacije eteričnih ulja, inhalacije medikamentata, IPPB inhalacije medikamentata, aspiracija po Proetzu; fizikalna terapija – vježbe disanja i plućne muskulature, posturalna drenaža, vibracijska masaža, hidrokineziterapija u bazenu s toplom morskom vodom.

Porastom broja oboljelih od alergijskih bolesti, posebice astme, raste i broj pacijenata koji se, uz prethodnu obradu, liječe i kontroliraju na odjelu. Radi poboljšanja dijagnostičke obrade, a time i terapije, 2009. godine je nabavljena suvremena medicinska oprema i uvedene su nove dijagnostičke metode mjerenja funkcije pluća: mjerenje izdahnutog dušikovog oksida (FENO) – jednostavna i neinvazivna pretraga koja je direktni

pokazatelj stupnja upale dišnih putova, čime omogućuje dodatnu informaciju o kontroli bolesti i suradljivosti bolesnika i bolji terapijski pristup bolesniku s astmom te pulsna oksimetrija.

Od 2003. je dječji odjel *Thalassoterapije* Crikvenica uključen u akciju *Za osmijeh djeteta u bolnici*, koju organizira Savez društava *Naša djeca* Hrvatske, Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju, Hrvatska udruga medicinskih sestara i pedijatrijskih sekcija te 2009. godine dobiva počasni naziv *Dječji odjel Thalassoterapije Crikvenica - PRIJATELJ DJECE*. Provode se njihova načela, koja se unapređuju i obogaćuju, kako bi se olakšao i razveselio boravak malih pacijenata u bolnici, daleko od njihovih domova i obitelji. Odlazak u bolnicu

je velika promjena za dijete, često praćena neugodnim emocionalnim stanjima pa je važan način suoćavanja s lijećenjem u bolničkim uvjetima te poduzimanje odrećenih mjera kako bi se smanjio fizićki i emocionalni stres.

Od 2004. godine u *Thalassoterapiji* djeluje područno odjeljenje Osnovne škole Zvonka Cara Crikvenica, tako da školska djeca za vrijeme lijećenja ne gube kontinuitet u nastavi. Škola se u početku nalazila u zasebnoj zgradi bolnice (*Zdravka*). Ućenje je uobićajena djetetova aktivnost, a u bolnici je prilagoćeno zdravstvenom stanju djeteta. Ovisno o tomu, nastava se izvodi individualizirano (uz krevet) ili skupno u improviziranim učionicama uz primjenu suvremenih nastavnih metoda i pomagala. Nastava se održava u suradnji sa školom iz koje dijete dolazi, odnosno na temelju pisanih uputa njegovih učitelja o programu kojeg bi bilo poželjno obraditi za vrijeme klimatskog lijećenja.

U 2014. godini je područna škola preseljena u objekt *Ružmarinka*, na kat iznad dječjega odjela. Slobodno vrijeme djeca provode u organizi-

ranim šetnjama, igrama, kupanju u moru ili bazenu s morskom vodom. Odjel posjeduje i školsku knjižnicu s primjercima najćešćih školskih lektira, ali i enciklopedija, zabavnih dječjih slikovnica i romana.

Veliku podršku u provedbi nastave i opskrbi svim didaktićkim sadržajima daje Društvo *Naša djeca* grada Crikvenice pod vodstvom gće Šire Tomić, koje svojim nesebićnim zalaganjem iz godine u godinu omogućuje da djeca doživljavaju ovu školu u pravom smislu. Članovi društva rade i na upoznavanju i povezivanju lokalne djece s djecom u bolnici. Organiziraju razne priredbe povodom blagdana, zajednićke izlete brodom, dovode goste volontere, provode kreativne radionice i nastoje pomoći svim ostalim djelatnicima ukljućenima u brigu i skrb hospitalizirane djece. Vrhunac tih dogaćanja zbiva se svake godine u sijećnju ili veljaći, kada djeca iz bolnice zajedno s djecom s područja grada Crikvenice i gostujućim grupama sudjeluju u dječjoj maškaranoj povorci u Crikvenici. Društvo *Naša djeca* osigurava i kostime za hospitaliziranu djecu, koja se iz bolnice vraćaju i s lijepim, a ne samo stresnim uspomena-

Kontinuiranost ovakvoga multidisciplinarnoga pristupa u bolničkom zbrinjavanju djece rezultirala je time da je Dječji odjel *Thalassoterapije* Crikvenica u lipnju 2009. godine dobio počasni naziv *Dječji odjel prijatelj djece*.

Suradnjom s *Lions klubom* 2014. je godine ostvarena velika donacija opreme (Inhalator Hospineb professional, kofer za reanimaciju, torba za ambulantu, pulsni oksimetar s CO2 funkcijom, defibrilator za HMP Rescue), koja je smještena na Odjelu respiratorne rehabilitacije djece. *Lions klub* je donirao i opremu za provođenje postupaka fizikalne terapije i programa vježbi jačanja muskulature, koja je postavljena uz dječji odjel, na lokaciji *Park medicinske rehabilitacije* (otvoren 7. listopada 2016.).

Donirana je i stanica za ispitivanje peludi s kompletnom opremom za funkciju mjerenja i očitavanja te potreban potrošni materijal. Oprema je postavljena na ravnom krovu dijela objekta *H* te se od 2018. godine u suradnji s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Rijeka kontinuirano mjeri i prati koncentracija peludi u zraku.

Nakon dr. Guglielmi-Buljević, 2005. odjel nastavlja voditi dr. Milica Zvonarek-Valković, zatim dr. Daniel Buljević pa dr. Silvije Šegulja. Na specijalizaciji je Magda Martedić, a u radu pomažu i liječnici opće medicine Katarina Skender i Darian Volarić.

Godine 2005. glavna sestra postaje Danijela Ratković, a 2016. kao v. d. Natalija Anđelić.

Na odjelu radi devet medicinskih sestara/tehničara (uz zamjene za bolovanja) u smjenskom radu (Ana Gavran, Brankica Jelenović, Senka Koščak, Nataša Kutija, Željka Raguž, Saša Sokolić, Dolores Tomić, Karmina Ugrin, Ksenija Vančina, Lorena Rast, Aneta Fijačko).

U radu s astmatičarima, liječeni- ma na odjelu ili ambulantno, teži se za postizanjem potpune kontrole bolesti, kako bi mogli normalno živjeti bez znakova bolesti i redovito pohađati nastavu. Takva se djeca, ovisno o stanju bolesti, dodatno motiviraju uključivanjem u sportske aktivnosti. Osim promjene klime, fizikalne i inhalacijske terapije, već su sama promjena okoline te prijateljska atmosfera

značajni čimbenici u postizanju boljih rezultata liječenja.

3.3.5. Specijalističko-konzilijarni odjel (SKZ)

Specijalističke ambulante rade prema ugovorenim dijagnostičko-terapijskim postupcima za pojedine zdravstvene djelatnosti. Djelatnosti su ugovorene po timovima. Tim specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite čine:

- dva liječnika specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije – Goran Cvitković, Nikica Crnčić, specijalizanti Slavko Dragičević i Jasmina Omeragić. U dopunskom su radu specijalisti fizikalne medicine i rehabilitacije: Vesna Štiglić (za EMNG dijagnostiku), Ljubinka Frlan-Vrgoč, Endi Radović, Darko Kraguljac i Mirjam Brenčić.
- tri specijalista pedijatrije – mr. sc. Milica Zvonarek-Valković, Daniel Buljević (uži specijalist pedijatrijske pulmologije) i Silvije Šegulja (uži specijalist alergologije i kliničke imunologije), koji od 2018. obnaša i funkciju ravnatelja bolnice te specijalizantica Magda Martedić. U dopunskom radu sudjeluju specijalisti pedijatrije – prof. dr. sc. Vojko Rožmanić (uži specijalist alergologije i kliničke imunologije), prof. dr. sc. Vladimir Ahel (uži specijalist pedijatrijske kardiologije), prof. dr. sc. Mirna Šubat Dežulović (uži specijalist pedijatrijske nefrologije) i prof. dr. sc. Mladen Peršić (uži specijalist pedijatrijske gastroenterologije).
- dva specijalista otorinolaringologije – Božica Magašić (specijalist otorinolaringolog, subspecijalist audiologije) i prof. dr. Radan Starčević (specijalist otorinolaringolog, kirurg glave i vrata) te specijalizantica Jasmina Vukelić Sonnenschein.
- dva specijalista kardiologije – dr. sc. Juraj Kunišek, specijalist kardiolog i Ivan Klarić (specijalist internist, uže specijalnosti kardiologije) koji je od 2013. do 2018. bio voditelj SKZ-a te specijalizantice Maja Vunić i Lea Skorup.

- jedan specijalist pulmologije – doc. dr. sc. Veljko Flego te specijalizantice Violeta Smolčić i Višnja Dukić.
- jedan specijalist dermatovenerologije – Stanislava Laginja, koja je od 2018. godine i v.d. voditeljica SKZ-a.
- 4 medicinske sestre u ambulanta (Manuela Mataija, Tatjana Lovrić-Brautović, Ankica Pavelić i Stanislava Citković).

U fizikalnoj se djelatnosti provode ambulantni pregledi za sve dijagnoze bolesti lokomotornog sustava te prema potrebi upućuju na daljnju dijagnostiku, ambulantno liječenje i rehabilitaciju. To su dijagnoze svih upalnih, degenerativnih metaboličkih i izvanzglobnih reumatskih oboljenja, stanja nakon ozljeda lokomotornog sustava, postoperativna rehabilitacija ortopedskih, traumatoloških i

neuroloških dječjih i odraslih pacijenata. Prilikom pregleda nerijetko se primjenjuju punkcije zglobne i izvanzglobne tekućine, blokade, primjene unutarzglobnih terapija. Porast broja fizijatrijskih pacijenata zahtijeva stalnu obnovu znanja, usvajanje novih medicinskih dostignuća i kupnju novih uređaja za provođenje fizikalne terapije.

U pedijatrijskoj se djelatnosti provode ambulantni pregledi za kronične dijagnoze oboljenja respiratornog sustava. U odsjeku bolničke dijagnostike obavlja se indicirana dijagnostika te se pojedini pacijenti upućuju na daljnje ambulantno liječenje i rehabilitaciju. To su dijagnoze alergijske i kronične bolesti dišnog sustava, bronhalna astma i alergijska upala nosne sluznice, alergijske i kronične tegobe sa sinusima, recidivirajuće respiratorne infekcije praćene bronhoopstrukcijom, sindrom nepokretnih cilija, cistična fibroza. Također se obavljaju pregledi za imunološke, kardiološke, nefrološke i reumatološke dijagnoze bolesti i hiposenzibilizacija (klasičan oblik liječenja koji se provodi pod kožu nadlaktice s određenim koncentracijama standardiziranih alergena). Prema indikaciji primjenjuje se i

terapija kisikom, infuzijska intravenozna terapija bronhodilatatora i kortikosteroida, intramuskularna aplikacija medikamenata i inhalaci-ona terapija.

U otorinolaringološkoj se djelatnosti provode ambulantni pregledi za dijagnoze oboljenja gornjeg dišnog sustava te se pojedini pacijenti upućuju na daljnje ambulantno liječenje. Tu se mogu obaviti sljedeće pretrage: otomikroskopija, timpanometrija, endoskopski pregled nosa epifarinksa, hipofarinksa i larinksa, indirektna laringomikroskopija i stroboskopija glasiljki.

Terapijski postupci u ORL ambulantni su: toaleta uha, tamponada nosa i uha, propuhivanje tuba po Politzeru, nosna aspiracija, tretman bolesti nosa Bonainovom otopinom, mali kirurški zahvati glave i vrata, elektrostimulacija glasiljki, ispiranje grla i nosa.

U kardiološkoj se djelatnosti provode ambulantni pregledi za dijagnoze oboljenja kardiovaskularnog sustava i preoperativni pregledi. U odsjeku bolničke dijagnostike obavlja se indicirana dijagnostika. Uz brojne dijagnoze bolesti srca i krvnih žila (hipertenzija, ateroskleroza, tromboza, postoperativna praćenja kardioloških bolesnika...) vrlo se često detektiraju ozbiljna stanja te se pacijenti odmah upućuju na kardiologiju KBC-a Rijeka.

U pulmološkoj se djelatnosti provode ambulantni pregledi za dijagnoze oboljenja respiratornog sustava. U odsjeku bolničke dijagnostike obavlja se indicirana dijagnostika te se pojedini pacijenti upućuju na daljnje ambulantno liječenje i rehabilitaciju. To su dijagnoze alergijske i kronične bolesti dišnog sustava, bronhalna astma i kronična opstruktivna plućna bolest (KOPB), recidivirajuće respiratorne infekcije praćene bronhopneumonijom, bronhiektatična bolest pluća, kronični bronhitis (pušački, mukopurulentni, deformantni, obični), profesionalne plućne bolesti (npr. pneumokonioze), malignomi pluća i inter-

sticijske plućne bolesti te stanja nakon operativnih zahvata na prsištu, bronhima i plućima, radio i kemoterapije. Terapijski postupci su primjena infuzijske terapije bronhodilatatora, kortikosteroida i sekretolitika, uz primjenu kisika. U liječenju i rehabilitaciji plućnih bolesnika provodi se multidisciplinarni pristup. Poseban je naglasak na talasoterapiji i klimatoterapiji, odnosno na primjeni fizičkih i kemijskih faktora svojstvenih moru i primorju. Gornji i donji dišni putovi rehabilitiraju se kao jedinstvena cjelina u anatomskom i funkcionalnom smislu, uz korištenje najnovijih znanstvenih dostignuća.

Hematološko-biokemijski laboratorij, koji je nastao 1967. godine i djelovao u sklopu Odjela za pulmologiju i internu medicinu, zatvara se 2011. temeljem rješenja Ministarstva zdravstva i naputka Hrvatske komore medicinskih biokemičara. Od te se godine laboratorijske usluge osiguravaju u suradnji s laboratorijem Doma zdravlja Primorsko-goranske županije.

Ugovaranjem dermatološke djelatnosti od 2013. godine su mogući

i dermatološki pregledi te dijagnostički zahvati poput dermatoskopije, procjene AB indexa, color doplera vena donjih ekstremiteta, kao i mali operativni zahvati na koži (odstranjivanje suspektnih tvorbi uz patohistološku analizu i obradu). Ambulantno se vrši liječenje, previjanje i bandažiranje limfedema i potkoljениčnih ulcusa te zbrinjavanje opekline. U 2016. dermatološka djelatnost dobiva i digitalni dermatoskop za kompjuterizirani pregled madeža i kožnih promjena, elektrokauter za elektrokoagulaciju tvorevina na površini kože, raspršivač i bocu s dušikom za krioterapiju virusnih bradavica.

Sve ugovorne ustanove pružaju medicinske usluge po jedinstvenom cjeniku za pacijente koji dolaze na teret HZZO-a, dok na slobodnom tržištu samostalno formiraju cijene, uvažavajući minimalni cjenik liječničke komore.

Odsjek bolničke dijagnostike

S novim ustrojstvom od 2013., voditeljica odsjeka bolničke dijagnostike je prvostupnica sestrinstva Vesna Antić, koja tu funkciju

obavlja i danas. Na odsjeku rade i 2 magistre sestrinstva – Renata Volmer Starešina i Suzana Habijanec Adrić te 3 prvostupnice sestrinstva: Dijana Klanfar, Blaženka Ereiz i Nikolina Pešun.

Dijagnostički su postupci vezani uz pulmološku, pedijatrijsku, dermatološku i kardiološku djelatnost, a obavljali su se od samih početaka rada pa do danas: spirometrija (mjerjenje plućnih kapaciteta), spirometrija s farmakodinamskim testom, pulsna oksimetrija (neinvazivno mjerjenje zasićenja pacijentove krvi kisikom), EKG, ergometrija (ispitivanje srca pod opterećenjem), holter EKG-a (24-satna dinamička kontinuirana elektrokardiografija), KMAT (24-satni monitoring krvnog tlaka) i UTZ srca i krvožilnog sustava, alergološko testiranje Prick metodom (kožni test koji se izvodi ubadanjem lancetom u kožu malih doza alergena).

U 2009. godini nabavljena je suvremena medicinska oprema i uvedene su nove dijagnostičke metode mjerenja funkcije pluća: FENO - mjerjenje izdahnutog dušikovog oksida koje omogućuje bolji terapijski pristup bolesniku s astmom i tjelesna pletizmografija kao objektivna, sigurna i neagresivna metoda kojom se direktno mjeri bit patofiziološkog opstruktivnog sindroma sa širokom paletom indikacija, naročito kod opstruktivnih plućnih bolesti i emfizema, a primjenjiva je i kod odraslih i djece.

Dijagnostika je unaprijeđena i 2010. uvođenjem novih postupaka, kao što je impulsna oscilometrija – nova metoda u ispitivanju mehaničkih osobina pluća i dišnog sustava mjerenjem respiratorne impedance preko unosa impulsa u sustav, koji se proučava kod odraslih i djece. Uvedeno je i mjerjenje difuzijskog kapaciteta za ugljikov monoksid

(DLCO) – mjeri se određivanjem ugljičnog monoksida (CO) u uzorku zraka uzetom na kraju ekspirija, nakon što pacijent udiše male količine CO-a, a pokazatelj je bolesti koje pluća zahvaćaju difuzno (npr. emfizem i plućna fibroza). Nabavljena je i sonda za UTZ pregled pluća kao komplementarna metoda radiološkim pretragama, posebice kod pleuralnih izljeva, procesa na pleuri i periferiji pluća.

U 2016. odsjek bolničke dijagnostike dobiva još i test na kloride u znoju, dodatnu paletu za inhalatorne i nutritivne alergotestove te dodatak spirometriji za metakolinski test.

Od otorinolaringoloških dijagnostičkih pretraga vrše se tonska audiometrija (ispitivanje sluha) i govorna audiometrija, a od fizi-jatrijskih UTZ lokomotornog sustava i elektromioneurografija (za dijagnostiku neuromuskularnih oboljenja).

Odsjek inhalatorij

Tim odsjeka inhalatorij čini 5 medicinskih sestara. Od 2013. do 2018. je voditeljica odsjeka bila prvostupnica sestrinstva Blaženka Ereiz, a od 2018. ga vodi prvostupnica sestrinstva Božidarka Lončarić. U smjenskom rasporedu rade medicinske sestre Vesna Barbarić, Daliborka Novak, Elvira Mikolić i Ana Suk.

Inhalacijska terapija se provodi u specijaliziranom inhalatoriju jedinstvenom na čitavome Jadranu, pa i u europskim razmjerima. Suvremeni uređaji za inhalacijsku terapiju omogućuju iznimnu kvalitetu raspršivanja prirodnih činitelja morske vode i eteričnih ulja te medikamentata, čime se postižu iznimni učinci postupka inhalacione terapije.

Osim inhalacione terapije, u inhalatoriju se još provode procedure displacementa po Proetzu (čok), nosna aspiracija, ispiranje grla i nosa kao preduvjeti čišćenja sluznice gornjega i donjega dišnog trakta na čiju površinu onda kvalitetnije mogu djelovati udahnute čestice inhalacija.

Inhalaciona terapija obuhvaća uvođenje raspršenih prirodnih lje-kovitih otopina, odnosno lijekova

ili plinovitih tvari u dišne organe lokalno, a posljedično preko plućnog tkiva dijelom i u sistemski krvotok. Ljekovita tvar uz pomoć suvremene tehnologije zagrijava se na temperaturu ljudskog tijela i raspršuje u aerosol različitih dimenzija čestica (primjerice, aerosol čestica do 5 mikrona suhe inhalacije namijenjene donjih dišnim putovima, odnosno aerosol veličine čestice 5-10 mikrona vlažne inhalacije namijenjene gornjim dišnim putovima). S obzirom na jedinstveni sustav gornjih i donjih dišnih putova te činjenicu da 8 od 10 bolesnika s astmom boluje i od alergijskog rinitisa, primjenjuju se obje vrste inhalacije prema indikaciji.

Terapijsku vrijednost morske vode određuju njezina fizikalna i kemijska svojstva. Ljekovita svojstva mora poznata su od davnina, a Jadransko se more smatra najčišćim među morima Sredozemlja. U radovima je potvrđeno da soli i mikroelementi (Ca, Fe, Mg, Na, Cu, Sn i dr.) koji se nalaze u morskoj vodi imaju antiseptički, antibakterijski i antivirusni učinak.

Od ostalih se inhalacija koriste inhalacije eteričnim uljima i inhalacije medikamentima (kortikosteroidi, mukolitici, beta2a-

gnostici, antikolinergici). Kod opstruktivnih plućnih bolesti koriste se IPPB inhalatori (inhalatori pod izmjeničnim pozitivnim pritiskom, engl. *intermittens positive pressue breathing*).

Inhalacijsku primjenu eteričnih ulja u medicinske svrhe danas potvrđuju brojna znanstvena istraživanja. Eterična ulja za inhalaciju primjenjuju se od 1961. godine prema preporuci akademika prof. dr. Ive Padovana, a receptura je ostala nepromijenjena sve do danas.

Eterično ulje koje se inhalira sadrži sljedeće:

-*Phenolum liquefactum* – smjese fenola s kamforom i mentolom, djeluju lokalno anestetički uz bakteriostatični učinak.

-*Mentholum* – u prirodi menta, sadrži eterična ulja s mentolom.

-*Camphora* – kamfor se dobiva destilacijom iz eteričnih ulja stabla *cinnamomum camphora* – *kamforacae*, a ima pozitivan učinak na cirkulaciju krvnih žila i respiraciju kod astme.

-*Aeterolum terebintinae* – ulje koje se dobiva iz smole drveta bora na različite načine. Glavni sastojak su terpentini.

-*Aeterolum eucalypti* – dobiva se destilacijom lišća biljke eukaliptus. Ulje je nekad služilo kao lijek protiv malarije, a danas kod tegoba poput hripavca i KOPB-a.

Današnje indikacije za liječenje inhalacionom terapijom su: akutne, subkronične i kronične bolesti nosa, sinusa i grla, alergijske i vazomotorne bolesti gornjeg dišnog sustava, funkcionalne bolesti glasiljki, stanja nakon kirurških zahvata u području gornjeg dišnog sustava te stanja nakon radioterapije i kemoterapije zbog zloćudnih bolesti ovog područja.

Indikacije plućnih bolesti su: *asthma bronchale*, kronična opstruktivna plućna bolest (KOPB), bronhiektatična bolest pluća, kronični bronhitis (pušački, mukopurulentni, deformantni, obični), profesionalne plućne bolesti (npr. pneumokonioze) te stanja nakon operativnih zahvata na prsištu, bronhima i plućima, radio i kemoterapije.

U 2018. su nabavljeni najmoderniji Birdovi aparati za inhaliranje medikamentozne terapije pod pozitivnim pritiskom koji raspršuje čestice lijeka u najdublje dijelove dišnog sustava.

Odsjek je opremljen i suvremenim uređajima za dezinfekciju i parnu sterilizaciju kompletnoga medicinskog pribora te je mjesto centralne sterilizacije za sve odjele ustanove, a svakodnevno je provode posebno obučene medicinske sestre.

Odsjek fizikalne terapije

Do 2013. godine pod fizikalnim odjelom djeluje tim od 9 prvostupnika fizioterapije i 2 fizioterapeutska tehničara pod vodstvom voditeljice fizioterapeuta Vlaste Matejčić, prvostupnice fizioterapije. Fizioterapija je bila organizirana po fragmentarnom – segmentalnom – modelu, odnosno sastavnice fizioterapije su bile prostorno odjeljene i hipertrofirali su se pasivni postupci. Fizioterapija je bila organizirana u jutarnjoj smjeni, dok je popodnevni rad obuhvaćao samo stacionarne pacijente. Do-

datnu edukaciju za limfnu drenažu završile su Sanja Tomić, Anita Gudac i Ljubica Mulc. Radmila Bukal, Ljiljana Šebešćen i Vlasta Matejčić završile su dodatnu edukaciju za PNF, a Ana Butorac za Bobath terapiju. Navedene su edukacije služile za rad s neurološkim pacijentima. Edukaciju za rad s ortopedskim pacijentima iz domene Mulligan koncepta završile su Radmila Bukal i Daniela Butorac.

U 2013. se formira Odsjek fizioterapije pod vodstvom Sanje Tomić, tada diplomirane fizioterapeutkinje. Fizioterapija se iz fragmentarnog – segmentalnog – modela organizira po integralnom modelu, koji podrazumijeva potpuni individualni pristup u fizioterapiji, gdje se objedinjuju sve sastavnice fizioterapije kako bi fizioterapeut mogao racionalno i učinkovito upravljati procesom fizioterapije. Rad na odsjeku se organizira u dvije smjene, tako da je pacijentu / klijentu fizioterapija omogućena od 7 do 21 h, a stacionarnom je pacijentu fizioterapija omogućena sve dane u tjednu. Fizioterapeutske su se timu tada pridružili jedan fizioterapeutski tehničar i dva prvostupnika fizioterapije.

Fizioterapeuti rade u fizioterapijskim jedinicama raspoređeni prema dotadašnjoj dodatnoj edukaciji, dok se plan budućih edukacija planira u skladu s formiranjem stručnih fizioterapijskih timova.

Krajem 2015. se Odsjek fizioterapije proširuje nadogradnjom postojećeg objekta, čime fizioterapija biva proširena s 4 na 19 fizioterapijskih jedinica. Formiraju se stručni timovi: fizioterapija sportskih ozljeda i izokinetika, mišićno-koštana fizioterapija i fizioterapija amputiranog pacijenta, pulmološko-onkološka fizioterapija te neurološka fizioterapija. U stručnim timovima djeluju fizioterapeuti educirani posebnim tehnikama. Uz zatvorene prostore, rad s pacijentima se nadopunjuje fizioterapijom na otvorenom u parku medicinske rehabilitacije. Park medicinske rehabilitacije nudi 9 gimnastičkih sprava prilagođenih

profilu pacijenta, školu hoda te 2 platoa za izvođenje terapijskih vježbi.

Fizioterapeutski je tim proširen i sada se sastoji od 4 magistra fizioterapije (Sanja Tomić, Anita Gudac, Silvija Antić i Ivan Jasprića), 1 diplomiranog fizioterapeuta (Daniela Butorac), 15 prvostupnika fizioterapije (Ljiljana Šebešćen, Zoran Mužević, Vlasta Matejčić, Nikola Malatestinić, Donna-Louise Ugrinović, Ana Butorac, Rene Car, Kristina Dobrila, Miroslav Bošnjak, Ivanka Brozović, Damir Bakarčić, Katarina Peričić, Tajana Katnić, Dijana Dukić, Matěj Šargač) i 7 fizioterapeutskih tehničara (Ljubica Mulc, Ivana Rukavina, Veronika Štimac, Predrag Jovanović, Tina Tomljanović, Doris Car, Maria Colnar i Rena-

ta Perhat-Bajok). Dio zaposlenih fizioterapeuta već ima dodatne edukacije iz PNF-a, Cyriax-a, K-tapinga i limfne drenaže.

Fizioterapeutski pristup pacijentu / klijentu je i dalje strogo individualan, a temelji se na primjeni specijalnih manualnih tehnika kojima se nudi mogućnost otklanjanja uzroka problema a ne samo simptoma. Takav su pristup omogućile dodatne certificirane edukacije fizioterapeuta te sada, uz osposobljene fizioterapeute za neurološku fizioterapiju, djeluju i 4 Maitland fizioterapeuta (Sanja Tomić, Anita Gudac, Miroslav Bošnjak i Tajana Katnić), 2 Cyriax fizioterapeuta (Sanja Tomić i Damir Bakarčić), 3 fizioterapeuta osposobljena edukacijom iz Mulligana (Sanja Tomić, Anita Gudac i Daniela Butorac), 1 fizioterapeut ospo-

sobljen za primjenu Kaltenborn/ Evjenth tehnike (Nikola Malatestinić), 2 fizioterapeuta za primjenu fascijalnih manipulacija (Sanja Tomić i Anita Gudac), 8 fizioterapeuta osposobljenih za K-taping (Sanja Tomić, Anita Gudac, Nikola Malatestinić, Daniela Butorac, Damir Bakarčić, Silvija Antić, Tajana Katnić, Maria Colnar), 4 fizioterapeuta osposobljena za fizioterapiju limfedema (Sanja Tomić, Anita Gudac, Ljubica Mulc i Veronika Štimac) te Bobath fizioterapeut (Kristina Dobrila). Osim specijalnih tehnika, u ponudi fizioterapijskoga procesa je i niz suvremenih tehnoloških uređaja. Posebno mjesto u dijagnostici i terapiji mišićno-koštanog sustava zauzima izokinetički uređaj HUMAC NORM, kojim upravljaju posebno educirani fizioterapeuti (Sanja Tomić, Anita Gudac i Rene Car). Od suvremene tehnologije tu su i uređaj za tekar

terapiju INDIBA, udarni val, laser visokog intenziteta HILT te uređaj za primjenu krioterapije CRYO 6.

Od 2016. godine do danas fizioterapeuti obilježavaju Međunarodni dan fizioterapije cjelodnevnim bogatim programom pod nazivom *Dani otvorenih vrata*, a namijenjen je fizioterapeutima i pučanstvu.

U 2018. *Thalassoterapija* Crikvenica i Odsjek fizioterapije prvi put sudjeluju kao suorganizator u organizaciji Fizio kongresa (nacionalnog kongresa fizioterapeuta Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem).

3.4. Suradnja s udrugom laringektomiranih

U *Thalassoterapiju* Crikvenica već godinama dolaze na liječenje i rehabilitaciju oboljeli od zloćudnih bolesti grla, kojima je učinjena operacija na grlu – parcijalna ili totalna laringektomija. Dugogodišnja uspješna suradnja traje i s Hrvatskom zajednicom laringektomiranih osoba. Seminari nadomjesnog govora i psihoonkološke potpore održavaju se redovito svake godi-

ne u lipnju, uz sudjelovanje 50 do 70 sudionika iz čitave Hrvatske, ali i iz inozemstva, a 2018. godine su održani 13. put zaredom. Seminari su pokazali izvrsne rezultate u rehabilitaciji i unapređenju kvalitete života laringektomiranih osoba, posebno zbog multidisciplinarnog individualnog pristupa svakom polazniku seminara.

Od 1989. se tradicionalno svake godine 2. veljače, na dan sv. Blaža, zaštitnika osoba oboljelih od bolesti grla, održava susret laringektomiranih osoba iz Hrvatske i inozemstva (Slovenija, Austrija, Italija). Skup obuhvaća predavanja liječnika, logopeda i psihologa, organizira se natjecanje laringektomiranih osoba u plivanju, a u umjetničkome dijelu susreta nastupaju pjevački zborovi laringektomiranih.

Primjenjujući princip timskog rada, u dijagnostiku i liječenje laringektomiranih pacijenata uključeni su otorinolaringolog, pulmolog i fizijatar. Već se od 1982. godine, s ciljem objektivnog prikazivanja utjecaja rehabilitacijske terapije, uvela spirometrija (mjerjenje kapaciteta pluća) kod laringektomiranih pacijenata. Pretraga se obavlja na *Vitalografu*, aparatu

engleske proizvodnje, no s jedinstvenom tehnikom razvijenom u *Thalassoterapiji* – cuff kanilom, Rubelovom valvulom i malom produžnom cijevi. U inhalacijskoj terapiji (kod totalnih i parcijalnih laringektomiranih pacijenata) koriste se i IPPB inhalacijski aparat za inhalacije pulmoloških pacijenata.

Od 2018. se laringektomiranim pacijentima ponovno obavlja spirometrija na aparatu *Spirolab 3*, uz poštivanje najsuvremenijih medicinskih zahtjeva i standarda. Spirometriju su pacijentima izvele magistre sestrinstva Renata Volkmer Starešina i Danijela Ratković, uz suradnju doc. dr. sc. Veljka Flege, specijalista pulmologa.

U terapiji se, radi poboljšanja funkcije respiratorne muskulature i zaštite plućne funkcije, provodi i fizikalna terapija laringektomiranih pacijenata, hidroterapija i rekreativno plivanje u bazenu, jedinstvena metoda koja se, kako je već bilo navedeno, i danas u Hrvatskoj primjenjuje jedino u *Thalassoterapiji* Crikvenica.

Suradnja između *Thalassoterapije*, Hrvatske zajednice laringektomiranih i CEL-a (*Confederation*

Europeenne des Laryngectomises) – Europske konfederacije laringektomiranih je vrlo intenzivna. *Thalassotherapie* je 2003. godine dobila vrijedno europsko priznanje - srebrnu plaketu za doprinos u unapređenju i poboljšanju kvalitete života laringektomiranih pacijenata.

3.5. Humanitarni rad *Thalassotherapie* Crikvenica

Devedesetih je godina bolnica bila jedno od prvih utočišta u Crikvenici za prognanike i izbjeglice iz ratom zahvaćenih područja te su u njoj liječeni i rehabilitirani brojni ozlijeđeni civili i sudionici Domovinskoga rata. Za uspješan rad i kvalitetne programe razvoja *Thalassotherapie* je 1996. godine dobila nagradu *Euro market award*, koju dodjeljuje European market research center, čije je sjedište u Bruxellesu.

U sklopu projekta *Zdravo dijete danas – pokretač razvoja sutra* Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Službe za razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć, skupina od jeda-

naestero palestinske djece u pratnji četiriju pratitelja tri je godine uzastopce (2013. - 2015.) boravila u *Thalassoterapiji* na liječenju poteškoća u disanju. Djeca su stigla u pratnji prevoditelja i animatora. Palestinska samouprava je 2013. godine *Thalassoterapiji* dodijelila priznanje u obliku plakete za uspješan rad na ovome projektu, koji je dio razvojne suradnje Republike Hrvatske i Palestinske samouprave.

3.6. Medicinski rehabilitacijski centar

Zahtjevi suvremenog pacijenta obuhvaćaju visoke standarde u procesu izvedbe medicinskih i ostalih usluga, što iziskuje ulaganje u edukaciju kadrova, standardizaciju radnih procesa temeljem suvremenih normi te opremljenost modernom medicinskom i ostalom opremom i sadržajima. Osim

toga, zahtijeva se visoka kvaliteta prostora u smislu pune funkcionalnosti, ali i estetskih doživljaja i ugone boravka.

Dana 9. studenoga 2015. godine otvoren je nadograđeni Medicinski rehabilitacijski centar, s kojim dolazi do proširenja kapaciteta fizikalne terapije, stvaranja kvalitetnih prostornih uvjeta za rad u ordinacijama i uvećani opseg pružanja medicinskih usluga i postupaka. Stvorili su se preduvjeti za daljnji razvoj djelatnosti medicinske rehabilitacije i pretpostavke za uspješno poslovanje ustanove u budućnosti.

Novi medicinski rehabilitacijski centar u potpunosti udovoljava svim suvremenim standardima u medicinskoj rehabilitaciji i omogućuje pozicioniranje ustanove u sam

vrh rehabilitacijskih centara u Hrvatskoj i regiji. Na više od 2.000 m² korisne površine osigurana je najsuvremenija dijagnostika i rehabilitacijska tehnika i metodologija, koja u kombinaciji sa stručnim interdisciplinarnim medicinskim timovima i prirodnim blagodatima destinacije rezultira iznimnim uspjesima u fizikalnoj i respiratornoj rehabilitaciji.

Ugovaraju se nove djelatnosti: pedijatrijska kardiologija, pedijatrijska nefrologija i pedijatrijska gastroenterologija s pridruženim radom psihologa i nutricionista u svrhu prevencije i liječenja pretilosti te novi dijagnostičko-terapijski postupci za koje je nabavljena oprema. Od novopostavljene medicinske opreme valja istaknuti najsuvremeniji uređaj za kineziterapiju, novi uređaj za ultrazvučnu dijagnostiku,

elektromiografiju za dijagnostiku neuromuskularnih oboljenja, test na kloride u znoju, dodatnu paletu za inhalatorne i nutritivne alergotestove, dodatak spirometriji za metalolinski test, digitalni dermatoskop za kompjuterizirani pregled madeža i kožnih promjena, elektrokauter za elektrokoagulaciju tvorevina na površini kože, raspršivač i bocu s dušikom za krioterapiju virusnih bradavica. Ovim ulaganjima *Thalassotherapie* Crikvenica postaje jedan od vodećih centara u Hrvatskoj u području rehabilitacijske medicine i prateće dijagnostike.

Osim stvaranja pretpostavki za povećavanje opsega i kvalitete pružanja usluga za stacionarne i ambulantne pacijente te veći broj pacijenata, novi su prostori donijeli i značajan iskorak u kvaliteti prostora i opreme u funkcionalnom smislu, ali i estetskom doživljaju i ugodi boravka pacijenata. Ugrađena su dva dizala, sve etaže imaju prostrane čekaonice i sanitarije prilagođene osobama s invaliditetom. Svi su prostori klimatizirani, a upravljanje energijom je u potpunosti digitalizirano, čime se postižu optimalni uvjeti za rad i boravak pacijenata u svim prostorima centra. Također

su se stvorili preduvjeti za izlazak ustanove na tržište zdravstvenog i medicinskog turizma.

Novom organizacijom rada (7 - 21 h) za ambulantne preglede, fizikalnu i inhalatornu terapiju, provođenjem terapije i primanjem pacijenata i vikendom te timskim radom i individualnim pristupom pacijentu smanjile su se liste čekanja za stacionarno liječenje i ambulantnu rehabilitaciju.

U daljnjem će djelovanju i razvoju *Thalassotherapie* Crikvenica i dalje u središtu interesa biti krajnji korisnik, njegove zdravstvene i ostale s njima povezane potrebe.

3.7. *Thalassotherapie* Crikvenica kao nastavna baza

Thalassotherapie Crikvenica je 27. listopada 2010. potpisala ugovor o poslovnoj, stručnoj i znanstveno-nastavnoj suradnji u području biomedicine i zdravstva s riječkim Medicinskim fakultetom i Poliklinikom OXY Pula. Time je ponovno postala nastavna baza Medicinskoga fakulteta u Rijeci i dobila nove razvojne mogućnosti. Ugovor je

obnovljen 2. studenoga 2017., a suglasnošću Ministarstva zdravstva od 19. veljače 2018. omogućeno je i izvođenje praktičnoga dijela nastave za studente Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Thalassoterapia Crikvenica je 20. veljače 2017. potpisala ugovor o poslovnoj, stručnoj i znanstveno-nastavnoj suradnji s Fakultetom zdravstvenih studija te u svojim prostorima provodi stručnu edukaciju studenata i praktičnu nastavu.

Liječnici, sestre i fizioterapeuti se stalno usavršavaju i sudjeluju na raznim predavanjima, simpozijima i kongresima. Ustanova se neprestano proširuje novim zdravstvenim sadržajima, ulaže se u izobrazbu i usavršavanje zdravstvenih djelatnika te prilagođava izazovima i razvoju suvremene medicine. Za potrebe stručnih skupova i kongresa *Thalassoterapia* je opremljena

dvjema polivalentnim dvoranama s multimedijalnom opremom za seminare i razne skupove, a mogu prihvatiti do sto korisnika.

U 2016. godini održana su dva stručna simpozija – *Sestrinstvo u Thalassoterapiji Crikvenica* povodom obilježavanja Međunarodnoga dana sestristva i simpozij *Kronične rane*, zatim dva edukacijska tečaja (*Zbrinjavanje dekubitusa* i *Kompresivna terapija*) za medicinske sestre te 8. rujna *Dani otvorenih vrata* povodom obilježavanja Međunarodnoga dana fizioterapeuta s praktično-edukativnom temom *Pokretom do zdravlja – dodajte život godinama*.

Prvi praktični multidisciplinarni kongres s međunarodnim sudjelovanjem *Zbrinjavanje kroničnih rana* održan je 17. i 18. veljače 2017., a 17. i 18. veljače 2018. Drugi multidisciplinarni kongres s međunarodnim sudjelovanjem *Limfedem i liječenje kroničnih rana*. Osim znanstvenih i stručnih predavanja, sudionici kongresa su bili uključeni i u praktičan rad u obliku radionica. Uz predavače iz Thalassoterapije Crikvenica, na skupu su sudjelovali eminentni domaći i međunarodni predavači iz Njemačke, Bosne i Hercegovine i Slovenije.

3.8. Zdravstveni turizam i promotivne aktivnosti

Thalassotherapie značajan dio prihoda ostvaruje djelovanjem na tržištu zdravstvenog turizma, pružanjem usluga klijentima koji za te usluge izdvajaju vlastiti raspoloživi dohodak. Najznačajniji udio prihoda ustanova ostvaruje pružanjem pansionerskih usluga klijentima koji dolaze u ustanovu na neki od rehabilitacijskih programa ili u svojstvu pratnje klijenata na rehabilitaciji. Osim toga, zahvaljujući jedinstvenoj lokaciji, primjeni talasoterapijskih metoda te dugogodišnjoj tradiciji i kvaliteti u pružanju zdravstveno-preventivnih usluga, sve više klijenata dolazi zbog prevencije, rekreacije i odmora. Tomu svjedoči i stalan rast fizičkog prometa i prihoda posljednjih godina. Tako je, primjerice, 2010. godine ostvareno 19.749 noćenja uz prihod u iznosu od 4.040.224 kune. U 2018. očekuje se fizički promet na tržištu od 32.500 noćenja uz prihod od 6.800.000 kuna, što u odnosu na 2010. predstavlja porast od 65 % u noćenjima i 68 % u prihodima. Rast fizičkog i financijskog prometa posljedica je

konstantnih ulaganja u kvalitetu prostora, sadržaja, opreme i kadrova, ali i promotivnih i prodajnih aktivnosti koje se provode s ciljem bolje tržišne pozicioniranosti i prepoznatljivosti.

Na turističkome tržištu izdvaja se dugogodišnja suradnja s renomiranim agencijama *Travelana* iz Rijeke i *Panturist* iz Osijeka te s mađarskom agencijom *Tom – Tura Ktf.* iz grada Harkanya.

Posljednjih godina ustanova ulaže napore za izlazak na inozemno tržište, u čemu ima veliku potporu Klastera zdravstvenog turizma Kvarnera, čiji je član od njegova osnutka 2015. godine. Od zajedničkih nastupa na sajmovima i radionicama na kojima je ustanova sudjelovala s Klasterom te drugim članicama ističu se: *MTEC Kijev* u 2015 godini, *Seniormassan* u Gøthenburgu i Stockholmu, poslovna radionica u Moskvi u 2016., *IMTJ* u

Opatiji u 2017. te sajmu *ITB* u Berlinu 2018. godine.

Kvalitetnu suradnju *Thalassotherapie* ostvaruje i s Turističkom zajednicom Kvarnera. U organizaciji TZ Kvarnera ustanova je 2014. godine, zajedno s ostalim ponuditeljima zdravstvenih i turističkih usluga na Kvarneru, bila u Stockholmu na prvoj konferenciji medicinskog turizma.

Thalassotherapie aktivno sudjeluje u radu Zajednice zdravstvenog turizma pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, a među aktivnostima se ističu zajednički nastupi članica na sajmovima. Tako je, primjerice, u 2017. *Thalassotherapie* promovirala usluge na zajedničkom štandu na sajmu *Narava in Zdravje* u Ljubljani.

Među ostalim promotivnim aktivnostima treba izdvojiti sudjelovanje predstavnika ustanove na sljedećim događajima:

- studijsko putovanje u Mađarsku u organizaciji Hrvatske turističke zajednice u 2017. godini (s ciljem upoznavanja ponude usluga zdravstvenog turizma u Mađarskoj)

- sajam *Pravo doba* u Zagrebu, specijaliziran za osobe treće život-

ne dobi (redovito svake godine od 2015. do 2018.)

- sajam *Festival za tretje življenjsko obdobje* u Ljubljani, specijaliziran za osobe treće životne dobu (redovito svake godine od 2015. do 2018.)

- HTI konferencija 2014. u Splitu, 2015. u Krapinskim toplicama i 2018. u Zagrebu

- sajam *Intersana* u Augsburgu (udruženi nastup s TZG Crikvenice) 2014. godine

- sajam *F.r.e.e.* u Münchenu (udruženi nastup s *Jadranom d. d.* Crikvenica) 2013. godine.

Izvrсна suradnja i potpora djelovanju ustanove na tržištu zdravstvenog turizma dolazi i od Turističke zajednice Grada Crikvenice. Kao jedan od značajnijih rezultata zajedničkog djelovanja svakako je konferencija *Crikvenica International Health Tourism Conference (CIHT*

Conference), koja se u 2018. održava šesti put zaredom u Hotelu *Omorika*. Konferencija se prvi put održala 25. rujna 2013. u *Thalassoterapiji* Crikvenica, i to povodom obilježavanja 125 godina turizma u Crikvenici. Naziv joj je bio Turistički forum Crikvenica – rivijera zdravlja, a rezultat je suradnje Turističke zajednice Grada Crikvenice kao organizatora i *Thalassoterapije* Crikvenica kao suorganizatora. Jedan je od ciljeva bio da se konferencija iz godine u godinu oplemenjuje novim temama, okuplja sve veći broj domaćih i stranih stručnjaka, predavača i sudionika te postane prepoznatljiva u turističkim i znanstvenim krugovima. Od 2015. se u organizaciju foruma kao suorganizator uključio Klaster zdravstvenog turizma Kvarnera, čime je događanje dobilo dodanu vrijednost, a prvi put je u sklopu njege organizirana i B2B radionica. Te je godine postalo evidentno da je forum kvalitetom sadržaja i brojem sudionika prerastao u značajnu konferenciju, a samim time i nadmašio dvoranske kapacitete *Thalassoterapije*. Od 2016. forum dobiva stalno ime - postaje konferencija za zdravstveni turizam nazvana *Crikvenica International Health Tourism Conference (CIHT Conference)*, odr-

žava se u Hotelu *Omorika* i traje dva dana. U 2017. je bilo preko 150 sudionika, čime je to postala najznačajnija konferencija za zdravstveni turizam u regiji i jedan od najsnažnijih promotora destinacije u cjelini, ali i *Thalassoterapije* Crikvenica. Na konferenciji je do sada uspješno i zanimljivo stručno izlaganje održalo i nekoliko djelatnika *Thalassoterapije*.

Suradnja s umirovljeničkom populacijom traje gotovo dva desetljeća, tijekom kojih je *Thalassoterapija* postala centar za rehabilitaciju, oporavak i odmor osoba starije životne dobi iz cijele Hrvatske, posebno iz unutrašnjosti. *Thalassoterapija* je stalni ugovorni partner Matice umirovljenika Hrvatske i Sindikata umirovljenika Hrvatske, a od 2013. stalni ugovorni partner Udruge invalida rada Zagreba. Dugogodišnja je i suradnja s udrugama umirovljenika iz cijele Hrvatske. Posebno izdvajamo udruge i grupe iz područja Međimurske županije (Mursko Središće, Sv. Martin na Muri, Čakovec, Prelog), koje dovodi partner agencija *Rudi Express*, zatim udruženja iz Županije, Vinkovaca, Karlovca, Kutine, Jastrebarskoga, Klub umirovljeni-

ka tvrtke *Pliva* te Udrugu roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata Grada Zagreba, čiji članovi dolaze na rehabilitaciju neprekidno preko 10 godina. U 2017. godini je u ustanovi u grupnom boravku od 10 do 12 dana boravilo 20 grupa udruženja umirovljenika iz raznih dijelova Hrvatske, uz petstotinjak individualnih dolazaka osoba starijih od 60 godina. Navedeni rezultati svrstavaju *Thalassoterapiju* u tržišne lidere u segmentu rehabilitacije i odmora osoba treće životne dobi u Hrvatskoj.

3.9. Naša iskustva i rezultati u liječenju

U skladu s više od 50 godina tradicije i istovremenim praćenjem modernih tehnologija i trendova u medicini, liječnici *Thalassoterapije* Crikvenica svoja vrijedna iskustva i znanja potvrđuju i znanstvenim i stručnim radovima, iz kojih u nastavku izdvajamo pojedina opažanja.

Prateći grupu od 143 djece, koja su više godina liječena u našoj ustanovi, ustvrdili smo da su djeca koja su boravila pet i više puta na klimatotala-

soterapijskom liječenju u trajanju od tri tjedna koristila statistički značajno manje inhalatornih kortikosteroida, odnosno da su imala statistički znatno manje egzacerbacija astme u odnosu na kontrolnu grupu koja nije koristila klimatotalasoterapijski tretman.

Nadalje, prateći grupu od 69 djece liječene u našoj ustanovi tijekom 2011. godine ustvrdili smo da je iznos FeNO-a (koncentracija dušika u izdahnutom zraku koja se koristi kao indikator kontrole bolesti) prilikom otpusta značajno manji u odnosu na FeNO prilikom prijma na liječenje, što direktno ukazuje na blagotvoran učinak suhih i vlažnih morskih inhalacija te inhalacija eteričnim uljima, koje su uključene u klimatotalasoterapijski tretman u našoj ustanovi kroz sustav modernog Inhalatorija.

U istraživanju 335 bolesnika s KOPB-om koji su koristili metode talasoterapije i klimatoterapije u našoj ustanovi, dokazali smo da u liječenju KOPB-a pored osnovnih bronhodilatatora (2-agonista, antikolinergika, teofilina uz primjenu inhalacijskih kortikosteroida, kod kojih je spirometrijski dokazan povoljan odgovor na kortikosteroide ili onima u kojih je FEV1 manji od 50 %), medicinska rehabilitacija i fizikalna terapija daju značajan doprinos u smanjenju

dišnih tegoba, kašlja, zaduhe, umora, boljem podnošenju napora i poboljšanju kvalitete života. Dokazali smo da klimatoterapija uz bazičnu terapiju predstavlja komplementarni pristup u liječenju KOPB-a te pokazuje da bolest koju karakterizira smanjenje protoka zraka kroz dišne putove nije potpuno reverzibilna. Posebno bismo istaknuli činjenicu da nakon provedenog liječenja kod nas pacijenti iskazuju značajno smanjenu potrebu za uporabom lijekova te smanjenu potrebu za hospitalizacijom tijekom godine.

Važnije reference:

- ERS 2011. Abstract book: *Climatic impact of exhaled NO in children with asthma*; R. Volkmer-Starešina, D. Buljević, T. Mavrić, M. Zvonarek-Valković
- M. Zvonarek-Valković: *Utjecaj klimatotalasoterapije na kontrolu dječje astme*, magistarski rad, 2012.
- Torax 2012.; *Klimatoterapija, terapija i analiza FeNO u liječenju djece oboljele od astme*, D. Buljević, R. Volkmer-Starešina, S. Šegulja
- ERS 2013.; *Does sensitisation to common inhalatory allergens verified with positive skin prick test (SPT) associate with fraction of exhaled nitric oxide (FeNO) level?* S. Šegulja, R. Volkmer-Starešina, D. Buljević; Abstract book
- EAACI 2013.; *Rural versus Urban: does the place of living make a difference in asthma control among asthmatic children in Croatia?* S. Šegulja, R. Volkmer-Starešina, D. Buljević, D. Ratković, M. Zvonarek-Valković, Abstract book
- EAACI 2012.; *Climatotherapy therapy and analysis of FeNO upon treatment of astmatic patients*, D. Buljević, R. Volkmer, T. Mavrić, Abstract book
- I. Klarić: *Influence of upper respiratory tract diseases on lung function*, magistarski rad, 2003.
- S. Šegulja, M. Zvonarek-Valković, D. Buljević, R. Volkmer-Starešina: *Rehabilitation of Allergic Diseases in Children - Climatotalasotherapy as a Power Tool in Achieving Optimal Disease Control*, chapter from the book *Allergic Diseases - New Insights*, InTech, 2015.

Za kraj...

T*halassotherapie* Crikvenica njeguje vrijednu pedesetogodišnju tradiciju liječenja respiratornih, odnosno alergijskih bolesti gornjih i donjih dišnih putova prirodnim ljekovitim činiteljima potpomognutim klimatskim faktorom. Većina je osnovnih ciljeva poslovanja bolnice nepromjenjiva (održavanje stabilnog poslovanja, unaprjeđenje kvalitete usluga, uvođenje novih dijagnostičkih i terapijskih medicinskih postupaka, konstantna edukacija i usavršavanje djelatnika itd.). Jedan je od značajnijih ciljeva svakako i povećanje udjela na tržištu zdravstvenoga turizma.

Budući da je u cijelome svijetu prisutan trend stalnog porasta alergijskih bolesti, s istaknutim udjelom pacijenata dječje dobi, jedna je od odrednica razvoja *Thalassoterapije* upravo formi-

ranje centra za njihovu dijagnostiku, liječenje i rehabilitaciju. S ciljem osnivanja navedenoga centra planira se jačanje dosadašnjih djelatnosti otorinolaringologije i pulmologije te dermatovenerologije uvođenjem laboratorijske imunološke dijagnostike. Također je u planu osnivanje centra za prevenciju i liječenje poremećaja prehrane kod djece (anoreksija, bulimija, pretilost i organski poremećaji hranjenja), s posebnim osvrtnom na nutritivne alergije. Tu je i daljnji razvoj postojećih djelatnosti fizikalne medicine i baromedicine te širenje novih djelatnosti, ovisno o potrebama osiguranika iz Hrvatske ili partnera osiguravajućih tvrtki iz Europske unije.

Osnovna je vizija *Thalassoterapije* Crikvenica u budućnosti djelovati kao zdravstveni rehabilitacijski centar za prevenciju, dijagnostiku, liječenje i rehabili-

taciju respiratornih, alergijskih i kožnih bolesti djece i odraslih, bolesti sustava za kretanje djece i odraslih, bolesti poremećaja prehrane kod djece te bolesti koje se mogu tretirati hiperbaričnom oksigenacijom (baromedicina).

Temeljna je misija profiliranje ustanove u rehabilitacijski centar izvrsnosti, gdje holistički pristup korisnicima usluga bolnice omogućuje povećanje kvalitete života, čija se važnost u novije vrijeme sve više ističe. Način realizaci-

je misije je individualan pristup pacijentu, uz multidisciplinarni stručni angažman.

Vrhunska kvaliteta svih usluga, koncept cjeloživotnog obrazovanja uz konstantne edukacije i usavršavanja, profesionalni i ljubazni djelatnici te osmijeh i zadovoljstvo na licima svih korisnika koji znaju da sintagma *Izaberi zdravlje* u *Thalassoterapiji* Crikvenica zaista vrijedi – najkraći je to opis *Thalassoterapije* jučer, danas i sutra.

Zahvala i dodatak

5

Zahvala

Thalassotherapia Crikvenica zahvaljuje svim djelatnicima, suradnicima, institucijama i pojedincima koji su doprinijeli razvoju i jačanju ugleda ustanove te omogućili oporavak i izliječenje brojnim generacijama malih i velikih pacijenata.

Posebnu zahvalu upućujemo Primorsko-goranskoj županiji, osnivaču i vlasniku *Thalassotherapije* Crikvenica.

Popis djelatnika na upravljačkim funkcijama Thalassoterapije Crikvenica i ustanova koje su joj prethodile

Popis ravnatelja:

1. Oporavilište za rekonvalescentnu djecu *Primorka*

Vitas-Skribar, Đurđica, dr. med.

- ravnatelj (1952 -1960)

Lušicky, Dragica

- upravitelj (1955 - 1957)

Baričević, Josip

- upravitelj (1957 - 1966)

2. Zavod za dječju talasoterapiju *Primorka* (Dječje klimatsko lječilište *Primorka*)

Barac, Ivan, dr. med.

- ravnatelj (1960 - 1968)

Dundović, Milan

- upravitelj (1966 - 1972)

3. Zavod za talasoterapiju Crikvenica (u sklopu Hotela *Therapia*)

Jurdana, Stanko, dr. med.

- ravnatelj (1960 - 1968)

4. Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa Crikvenica (kasnije *Thalassotherapia*- Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa)

Margan, Vladimir, dr. med.

- ravnatelj (1968 - 1984)

Frković, Mate

- pomoćnik ravnatelja - upravitelj (1973 - 1983)

5. *Thalassotherapia* Crikvenica - Specijalna bolnica za rehabilitaciju i liječenje dišnih organa i reumatizma

Brožičević, Ivan, dr. med.

- ravnatelj (1984 - 1990)

Brkljačić, Tatjana

- pomoćnik ravnatelja (1983 - 1986)

Crnčić, Ivan, dr. med

- v.d. ravnatelja (1990 - 1991)

6. *Thalassotherapia - Crikvenica* - Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju (danas *Thalassotherapia - Crikvenica* - Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije)

Crnčić, Ivan, dr. med.

- ravnatelj (1991 - 2006)

- pomoćnik ravnatelja (2006 - 2007)

Lončarić, Damir, dipl. oec.

- pomoćnik ravnatelja (1995 - 2006)

- ravnatelj (2006 - 2018)

Mateša-Anić, Dubravka, dr. med.
- pomoćnik ravnatelja (2007 - 2011)

Cvitković, Goran, dr. med.
- zamjenik ravnatelja (2011 - 2015)
- pomoćnik ravnatelja za kontrolu kvalitete zdravstvene zaštite (2015 - danas)

Šegulja, Silvije, dr. med.
- pomoćnik ravnatelja za kontrolu kvalitete (2013 - 2015)
- zamjenik ravnatelja (2015 - 2018)
- ravnatelj (2018 - danas)

Popis glavnih sestara bolnice:

1. **Kuzmić, Dragica**, vms (1961 - 1969)
2. **Alač, Đurđica**, vms (1969 - 1988)
3. **Crnčić, Zdenka**, vms (1988 - 1992)
4. **Pleše, Margita**, vms (1992 - 2006)
5. **Rikel, Ana**, vms (2006 - 2014)
6. **Ratković, Danijela**, mag. med. techn. (2015 - danas)

Popis članova Upravnoga vijeća *Thalassoterapije*

1993 - 1998.

prof. dr. sc. Dorić, Miljenko, dr. med.

Malatestinić, Ivica, dipl. ing.

Magaš, Dragan, mr. sc.

Zubčić, Ljerka, dr. med.

(od 12.12. 1994. Guglielmi, Nagar, dr. med.)

Buneta, Gašpar, VŠS

1998 - 2002.

prof. dr. sc. Dorić, Miljenko, dr. med.

Piškulić, Velimir, dipl.oec.

Malatestinić, Ivica, dipl. ing.

Guglielmi, Nagar, dr. med.

Nadarević-Štefanec, Vesna, dr. med.

2002 - 2004.

prof. dr. sc. Dorić, Miljenko, dr. med.

Car, Ani, dr. med.

Mavrić, Tihomir, dr. med.

Todorović, Pero

Mrakovčić, Marija

2004 - 2005.

Matejčić, Slavko, dipl. oec.

Car, Ani, dr. med.

Mavrić, Tihomir, dr. med.

Mrakovčić, Marija

Tus, Igor

2005 - 2005.

Matejčić, Slavko, dipl. oec.

Car, Ani, dr. med.

Mavrić, Tihomir, dr. med.

Mrakovčić, Marija

Jokić, Katica

2005 - 2010.

Matejčić, Slavko, dipl. oec.

Car, Ani, dr. med.

Mavrić, Tihomir, dr. med.

Tomić, Nedeljko, prof.

Jokić, Katica

2010 - 2017.

Fržop, Vedrana, dr. med.

Vukelić Ljubobratović, Davorka, mag. oec. univ. spec. oec.

Janjić, Kazimir, dipl. oec. (do rujna 2013.)

Buljević, Daniel, dr. med. (do 2011.)

Jokić, Katica

Šegulja, Silvije, dr. med. (od 2011.)

mr. sc. Županić, Matko, dr. med. (od rujna 2013.)

2017. - danas

Vukelić, Marko, dipl. iur.

Dragosavac, Đuro, dipl. iur.

Marunić, Mirela, dipl. ing.

Matejčić, Vlasta, prvostupnica fizioterapije

Literatura

6

1) Knjige

Blažević, Ivan: *Povijest turizma Istre i Kvarnera*, Otokar Keršovani, Opatica, 1987.

Car, Andrea: *Thalassoterapia Crikvenica: stoljetna tradicija zdravstvene djelatnosti*, Adamić, Rijeka, 2009. i 2011.

Crikvenica, Područje Općine (povijest, kultura, umjetnost, prirodne znamenitosti, turizam), Turistički savez Općine Crikvenica, Zagreb, 1987.

Dürriegl, Theodor – Ivanišević, Goran: *Reumatologija u Hrvatskoj*, Hrvatski liječnički zbor, Hrvatsko reumatološko društvo, Zagreb, 2005.

Grad Crikvenica – kamik, more i čovik, monografija, Glosa d.o.o., Rijeka, 2008.

Kleković, Mirko i ostali: *Crikvenica 1888 – 1988* (spomen-knjiga), Turističko društvo Crikvenica, Crikvenica, 1988.

Krištafor, Vladimir – Jurdana, Stanko – Uremović, Vladimir: *Turistička Crikvenica 1888 – 1988*, Turističko društvo Crikvenica, Crikvenica, 1988.

Matejčić, Radmila: *Crikvenica, područje Općine*, Privredni vjesnik Zagreb i Turistički savez općine Crikvenica, Zagreb – Crikvenica, 1987. i 1989.

Matejčić, Radmila i Marijan, *Ars aesculapii*, prilozi za povijest zdravstvene kulture Rijeke i Hrvatskog primorja, Izdavački centar Rijeka, 1982.

Općina Crikvenica, fotomonografija, Turistički savez Općine Crikvenica, Crikvenica, 1990.

Rigoni, Anton: *Liber Memorabilium* (rukopis), 1936.

Uremović, Vladimir: *Paolini u Crikvenici*, Ustanova u kulturi Dr. Ivan Kostrenčić i Adamić, Rijeka – Crikvenica, 2002.

Vukonić, Boris: *Povijest hrvatskog turizma*, Prometej, Zagreb, 2005.

2) Članci, vodiči, zbornici, radovi, ostalo

Butorac, Daniela, *Obilježja i razvojne perspektive zdravstvenog turizma u gradu Crikvenici*, specijalistički rad, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, Opatija, 2016.

Crnčić, Ivan – Šajatović, Juraj – Crnčić, Nikica: *Uloga crikveničke Thalassoterapije u razvoju zdravstvenog turizma*, 1. Međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassoterapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.

Ivančić-Dusper, Đurđica: *Crikvenica, Kratka povijest i mali turistički vodič*, Turistička zajednica Grada Crikvenice, Crikvenica, 2007.

Ivanišević, Goran: *Prirodni ljekoviti činitelji u zdravstvenom turizmu, Zdravstveni turizam za 21. stoljeće* (zbornik radova), Thalassoterapia i Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2000.

Ivanišević, Goran – Čepelak, Radovan: *Prirodni ljekoviti činitelji u Republici Hrvatskoj*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassoterapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.

Ivanišević, Goran: *Zdravstveno-turistički programi talasoterapijskih lječilišta*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassoterapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.

Joković, Roko: *Crikvenica, morsko kupalište i klimatsko lječilište*, Svjetlotiskarski zavod R. Mosingera, Zagreb, Crikvenica, 1906.

Lolić, Vinko – Uremović, Vladimir: *Razvoj javne zdravstvene službe u Crikvenici*, Vinodolski zbornik, Crikvenica – Rijeka, 1991, 6.

Matejčić, Radmila: *Počeci izgradnje balneološke arhitekture u Crikvenici*, Vinodolski zbornik, Crikvenica, 1985, 4. *Medicinski problemi u turizmu*, prvi jugoslavenski simpozij, zbornik uvodnih referata i sažetaka, *Thalassotherapie* Crikvenica, Tiskara Rijeka, Rijeka, 1988.

Narodni zdravstveni list, broj 336-337, siječanj-veljača 1988.

Pančić Kombol, Tonka: *Talassoterapija i zdravstveni turizam*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), *Thalassotherapie Opatija*, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.

Pleško, Nada: *Klimatoterapijske zdravstveno-turističke mogućnosti Republike Hrvatske*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), *Thalassotherapie Opatija*, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.

Ratković, Danijela, *Škola u bolnici*, diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija – Sveučilišni diplomski studij Menadžment u sestrinstvu, Rijeka, 2016.

Šajatović, Juraj: *Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Thalassotherapie Crikvenica*, Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Fizikalna medicina i rehabilitacija u Hrvatskoj, Hrvatski liječnički zbor, Hrvatsko društvo za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Zagreb, 2000.

Tomljenović, Eržebet: *Rehabilitacija govornih poremećaja u Thalassoterapiji Crikvenica*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), *Thalassotherapie Opatija*, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.

Uremović, Vladimir – Vukelić, Marko: *Prilog povijesti turizma u Crikvenici*, rukopis.

Uremović, Vladimir: *Steyskalová Marie (Marija) – od Češke kolonije do specijalne bolnice*, rukopis.

Uremović, Vladimir – Jurdana, Stanko: *Biografija prof. dr. Johannes a Frischaufa (1837-1924) i osvrt na njegov opus*, Vinodolski zbornik, Crikvenica, 1991., 6.

3) Elektronički mediji

www.thalasso-crikvenica.hr, posjet u više navrata.

<https://repository.fthm.uniri.hr/islandora/object/fthm%3A728/datasetstream/PDF/view>, posjet u više navrata.

4) Arhiva Thalassoterapije Crikvenica